

Millennials en Financiën (2021)

Hoe gaan millennials in Nederland nu om met hun financiën vergeleken met vorig jaar? Zetten zij nu meer geld opzij of juist minder? Is er een verschil in hun inkomen en uitgaven?

“Investing is laying out money now to get more money back in the future.”

Warren Buffet

Postbus 380
6200 Aj Maastricht

tel. 043-326 29 92
info@flycatcher.nl
www.flycatcher.eu

volg ons op twitter:
@FlycatcherLive

© Flycatcher Internet Research, 2021

Dit document is auteursrechtelijk beschermd en enkel voor eigen gebruik. Publicatie van en inzage aan derden, geheel of gedeeltelijk, is zonder schriftelijke toestemming van Flycatcher beslist niet toegestaan. Flycatcher kan niet verantwoordelijk gehouden worden voor vrije interpretaties van de resultaten in dit document.

Inhoud

Hoofdstuk	Titel	Pagina
1	Resultaten	1
2	Vergelijking in de tijd	19
3	Nadere analyses	27
3.1	Inkomen	28
3.2	Zorgen over financiën	30
3.3	Vooruitkijken wat betreft financiën	31
3.4	Termijn spaardoel	41
3.5	Bedrag opzij leggen per maand	51
4	Verantwoording	61
4.1	Onderzoeksmethode	61
4.2	Onderzoeksgroep	61
4.3	Het Flycatcher panel	61
4.4	De vragenlijst	61
4.5	Veldwerkperiode en respons	62
4.6	Resultaten	62
4.7	Weging	62
4.8	Generaliseerbaarheid, betrouwbaarheid en nauwkeurigheid	62
4.9	Statistische toetsing	63
	Bijlagen	64

Hoofdstuk 1

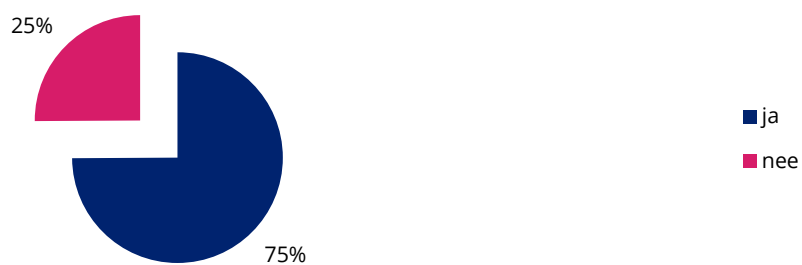
Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven door middel van tabellen en grafieken.

N.B. In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal. In verband met weging kunnen de aantallen per vraag verschillen. Ook kan door weging het aantal weergegeven open antwoorden afwijken van het weergegeven aantal respondenten in de tabellen.

1. Heeft u op dit moment een persoonlijk spaardoel?

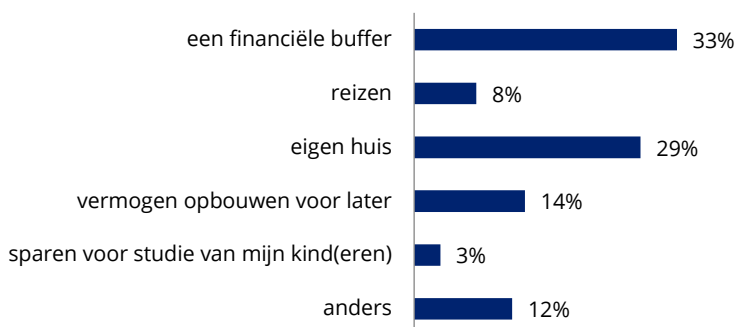
	absoluut	relatief
ja	427	75%
nee (door naar vraag 4)	143	25%
totaal	570	100%

2. Wat is uw belangrijkste persoonlijk spaardoel?

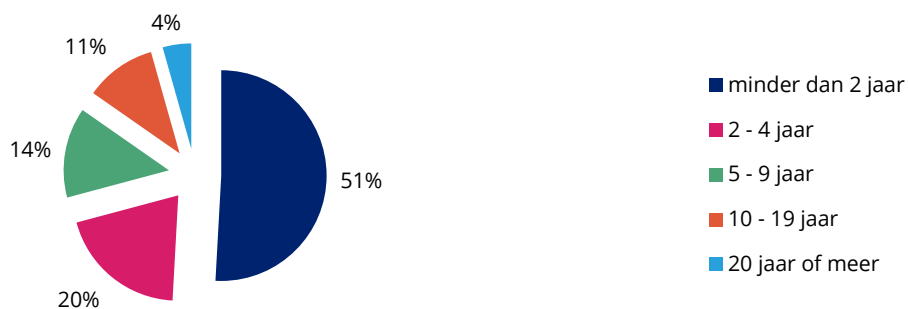
	absoluut	relatief
een financiële buffer	143	33%
reizen	34	8%
eigen huis	123	29%
vermogen opbouwen voor later	60	14%
sparen voor studie van mijn kind(eren)	14	3%
anders, namelijk:*	53	12%
totaal	427	100%

* zie bijlage 1 voor toelichting

3. Op welke termijn wilt u dit spaardoel bereiken?

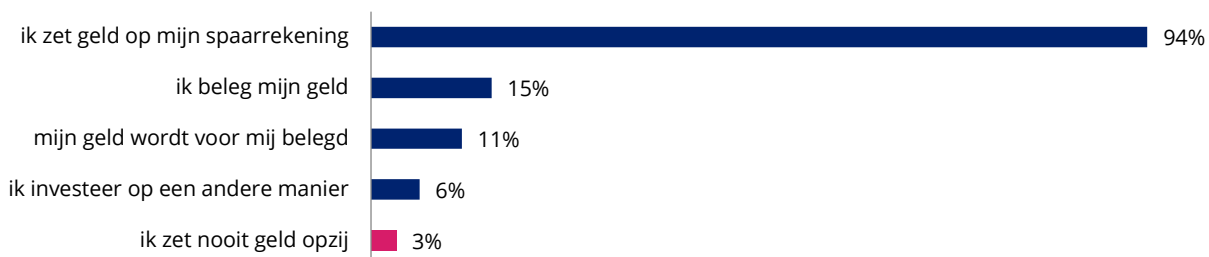
	absoluut	relatief
minder dan 2 jaar	217	51%
2 - 4 jaar	85	20%
5 - 9 jaar	59	14%
10 - 19 jaar	47	11%
20 jaar of meer	19	4%
totaal	427	100%

4. Op welke manier(en) legt u geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=570)	relatief (n=570)
ik zet geld op mijn spaarrekening	533	94%
ik beleg mijn geld zelf, namelijk in:*	83	15%
mijn geld wordt voor mij belegd, namelijk in:*	62	11%
ik investeer op een andere manier, namelijk:*	33	6%
ik zet nooit geld opzij (door naar vraag 7)	17	3%

* zie bijlage 2 voor toelichting

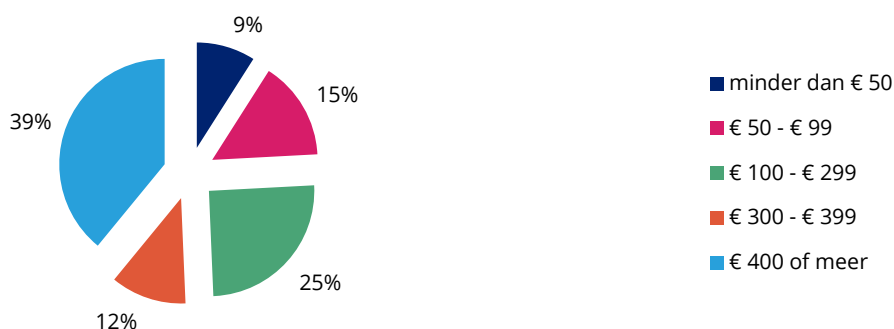
5. Hoe vaak legt u geld opzij?

	absoluut	relatief
vaker dan 1 keer per maand	78	14%
1 keer per maand	399	72%
6-11 keer per jaar	52	9%
minder dan 6 keer per jaar	25	4%
totaal	552	100%

6. Hoeveel legt u gemiddeld opzij per maand?

	absoluut	relatief
minder dan € 50	50	9%
€ 50 - € 99	84	15%
€ 100 - € 299	139	25%
€ 300 - € 399	64	12%
€ 400 of meer	216	39%
totaal	552	100%

(Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 4 de optie 'ik zet nooit geld opzij' hebben gekozen.)

7. Waarom zet u geen geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

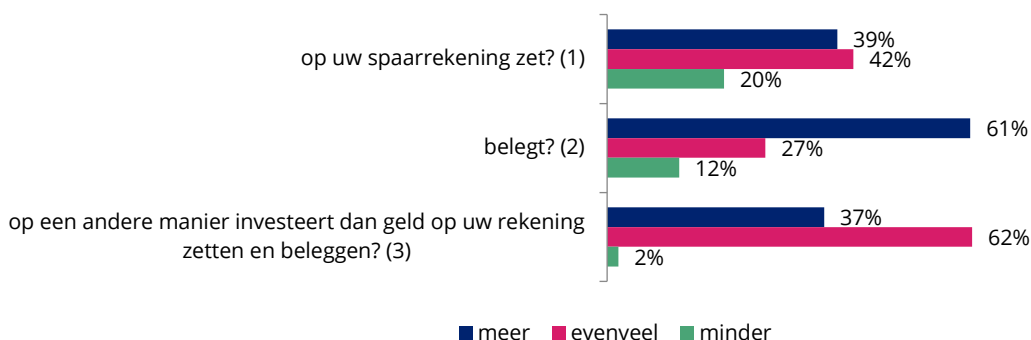
	absoluut (n=17)	relatief (n=17)
mijn vaste lasten zijn te hoog	11	63%
mijn inkomen is te laag	10	56%
ik heb een studieschuld	2	10%
ik heb een ander soort schuld/lening	0	0%
ik vergeet het steeds	0	0%
ik weet niet hoe ik dit kan doen	0	0%
andere reden, namelijk:*	2	12%
weet niet / geen specifieke reden	1	9%

* zie bijlage 3 voor toelichting

8. In vergelijking met vorig jaar (februari 2020), is er een verschil in hoeveel geld u momenteel ...*

* zie bijlage 4 voor frequenties

⁽¹⁾ Deze stelling is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 4 optie 'ik zet geld op mijn spaarrekening' hebben gekozen.

⁽²⁾ Deze stelling is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 4 opties 'ik beleg mijn geld zelf' en 'mijn geld wordt voor mij belegd' hebben gekozen.

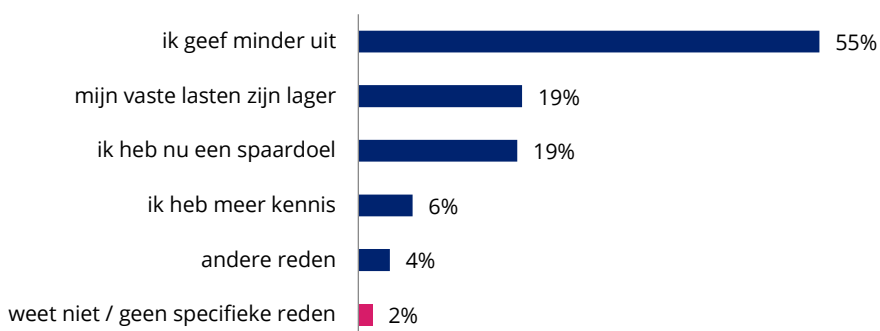
⁽³⁾ Deze stelling is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 4 optie 'ik investeer op een andere manier' hebben gekozen.

(Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 8 hebben aangegeven dat zij meer geld op hun spaarrekening zetten.)

8a. Waarom zet u momenteel meer geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

	absoluut (n=207)	relatief (n=207)
mijn inkomen is hoger	120	58%
ik geef minder uit	113	55%
mijn vaste lasten zijn lager	40	19%
ik heb nu een spaardoel	39	19%
ik heb meer kennis	13	6%
andere reden, namelijk:*	8	4%
weet niet / geen specifieke reden	3	2%

* zie bijlage 5 voor toelichting

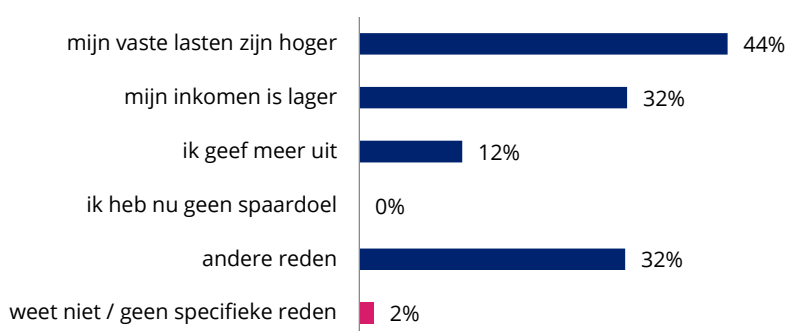

(Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 8 hebben aangegeven dat zij minder geld op hun spaarrekening zetten.)

8b. Waarom zet u momenteel minder geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

	absoluut (n=105)	relatief (n=105)
mijn vaste lasten zijn hoger	46	44%
mijn inkomen is lager	33	32%
ik geef meer uit	13	12%
ik heb nu geen spaardoel	0	0%
andere reden, namelijk:*	33	32%
weet niet / geen specifieke reden	2	2%

* zie bijlage 6 voor toelichting

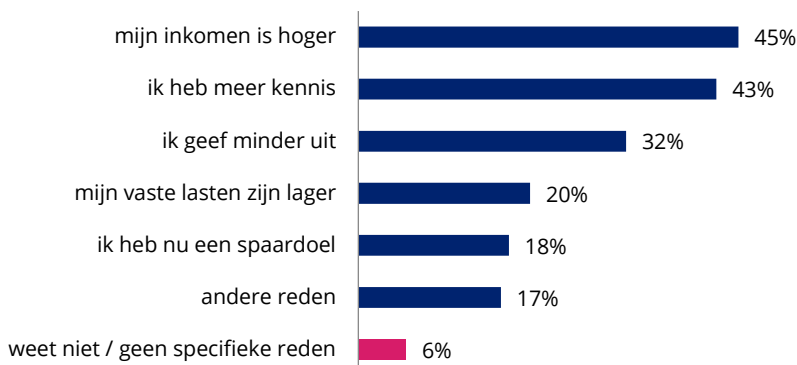

(Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 8 hebben aangegeven dat zij meer geld beleggen.)

8c. Waarom belegt u momenteel meer geld in vergelijking met vorig jaar?

	absoluut (n=80)	relatief (n=80)
mijn inkomen is hoger	36	45%
ik heb meer kennis	34	43%
ik geef minder uit	25	32%
mijn vaste lasten zijn lager	16	20%
ik heb nu een spaardoel	14	18%
andere reden, namelijk:*	14	17%
weet niet / geen specifieke reden	5	6%

* zie bijlage 7 voor toelichting

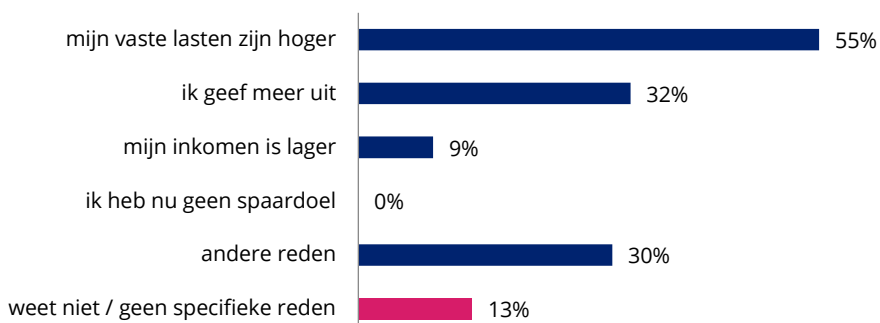

(Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 8 hebben aangegeven dat zij minder geld beleggen.)

8d. Waarom belegt u momenteel minder geld in vergelijking met vorig jaar?

	absoluut (n=16)	relatief (n=16)
mijn vaste lasten zijn hoger	9	55%
ik geef meer uit	5	32%
mijn inkomen is lager	1	9%
ik heb nu geen spaardoel	0	0%
andere reden, namelijk:*	5	30%
weet niet / geen specifieke reden	2	13%

* zie bijlage 8 voor toelichting

(Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 8 hebben aangegeven dat zij meer geld op een andere manier investeren.)

8e. Waarom investeert u momenteel meer geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?

	absoluut (n=12)	relatief (n=12)
ik geef minder uit	6	46%
mijn inkomen is hoger	4	32%
ik heb meer kennis	4	29%
mijn vaste lasten zijn lager	2	19%
ik heb nu een spaardoel	2	15%
andere reden, namelijk:*	4	30%
weet niet / geen specifieke reden	0	0%

* zie bijlage 9 voor toelichting

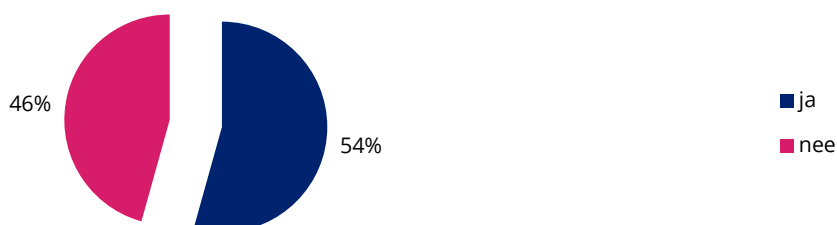

8f. Waarom investeert u momenteel minder geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?*

*Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 8 hebben aangegeven dat zij minder geld op een andere manier investeren. Deze vraag wordt niet weergegeven, omdat slechts 1 respondent de vraag heeft beantwoord.

9. Kijkt u wat financiën betreft verder vooruit dan 5 jaar?

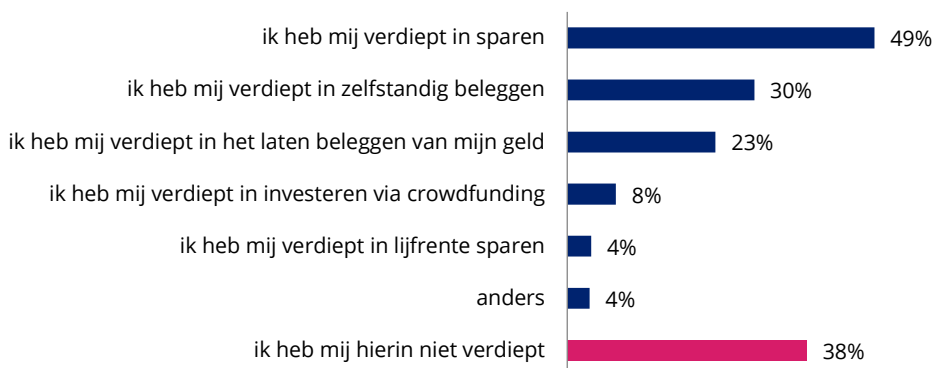
	absoluut	relatief
ja	310	54%
nee	260	46%
totaal	570	100%

10. U kunt op verschillende manieren vermogen opbouwen. In welke manier(en) heeft u zich weleens verdiept? (meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=570)	relatief (n=570)
ik heb mij verdiept in sparen	276	49%
ik heb mij verdiept in zelfstandig beleggen	168	30%
ik heb mij verdiept in het laten beleggen van mijn geld (bijvoorbeeld via de bank of verzekeraar)	133	23%
ik heb mij verdiept in investeren via crowdfunding	44	8%
ik heb mij verdiept in lijfrente sparen	21	4%
anders, namelijk:*	20	4%
ik heb mij hierin niet verdiept	215	38%

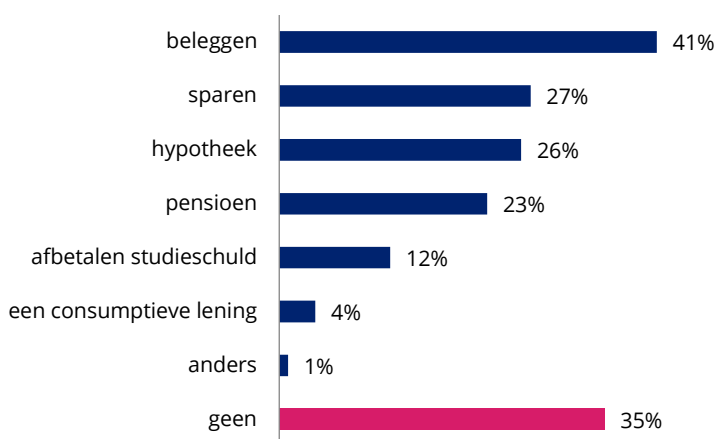
* zie bijlage 10 voor toelichting

11. Over welke van onderstaande financiële onderwerpen of producten zou u op dit moment geïnformeerd willen worden? (meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=570)	relatief (n=570)
beleggen	234	41%
sparen	155	27%
hypotheek	150	26%
pensioen	129	23%
afbetalen studieschuld	69	12%
een consumptieve lening (bijvoorbeeld lenen voor het aanschaffen van een auto)	22	4%
anders, namelijk:*	5	1%
geen	201	35%

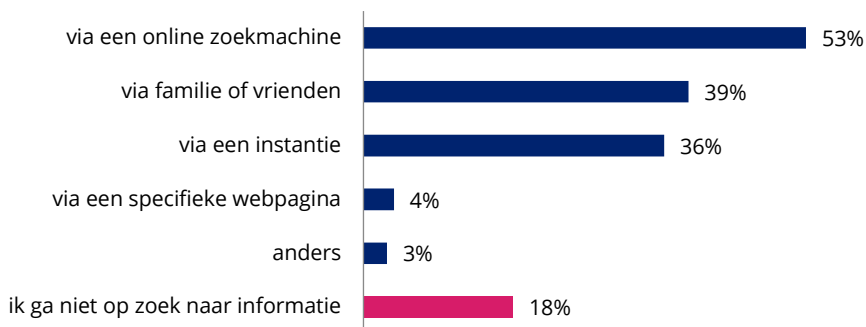
* zie bijlage 11 voor toelichting

12. Op welke manier(en) gaat u op zoek naar informatie over financiële onderwerpen of producten? (meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=570)	relatief (n=570)
via een online zoekmachine	301	53%
via familie of vrienden (door naar vraag 14)	221	39%
via een instantie (bijvoorbeeld bank, verzekeraar, hypotheekadviseurs) (door naar vraag 14)	205	36%
via een specifieke webpagina, namelijk:* (door naar vraag 14)	21	4%
anders, namelijk:* (door naar vraag 14)	16	3%
ik ga niet op zoek naar informatie (door naar vraag 14)	102	18%

* zie bijlage 12 voor toelichting

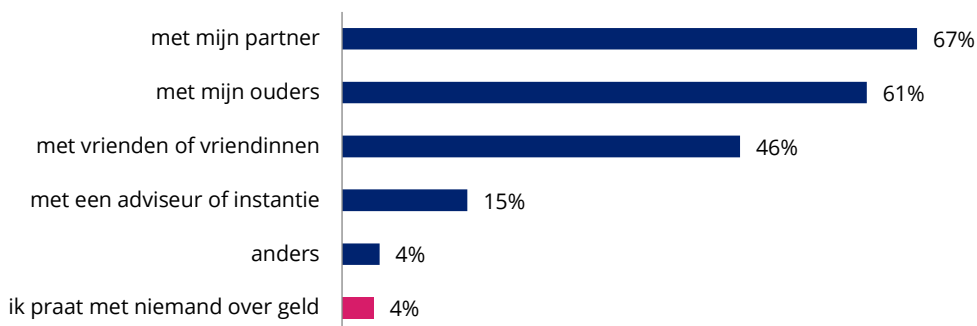
13. Welke zoektermen gebruikt u dan bij een online zoekmachine?*

* zie bijlage 13 voor toelichting

14. Met wie praat u in uw omgeving over geld (personen en instanties)? (meerdere antwoorden mogelijk)

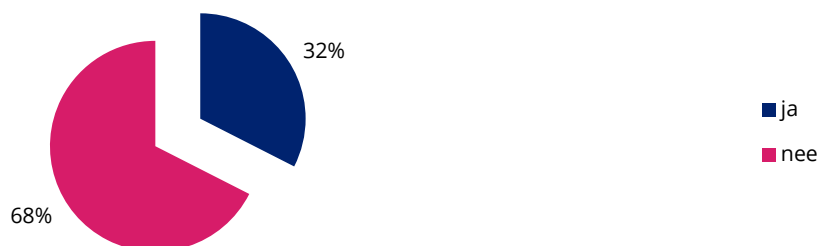
	absoluut (n=570)	relatief (n=570)
met mijn partner	382	67%
met mijn ouders	348	61%
met vrienden of vriendinnen	264	46%
met een adviseur of instantie	83	15%
anders, namelijk:*	25	4%
ik praat met niemand over geld	21	4%

* zie bijlage 14 voor toelichting

15. Maakt u zich wel eens zorgen over uw financiën op de lange termijn?

	absoluut	relatief
ja	185	32%
nee (door naar vraag 18)	385	68%
totaal	570	100%

16. Welke zorgen heeft u over uw financiën?*

* zie bijlage 15 voor toelichting

17. Welke van onderstaande vragen baren u het meest zorgen? Sorteert de vragen in de juiste volgorde door de vraag die u het meest baart bovenaan te plaatsen.*

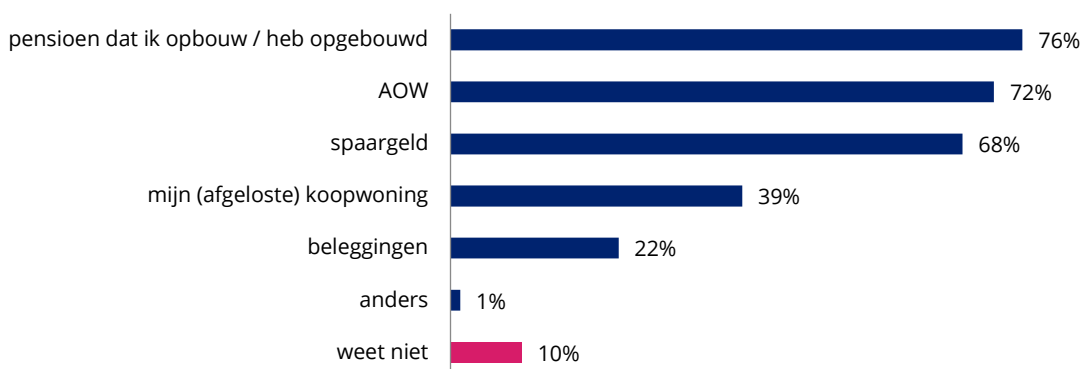
* zie bijlage 16 voor toelichting

	top 5
Heb ik later (als ik geen inkomen meer heb) voldoende geld om van te leven?	1
Kan ik een huis kopen?	2
Kan ik later een gezin onderhouden?	3
Kan ik later de zorg betalen?	4
Kan ik later mijn kinderen laten studeren?	5

18. Over welke financiële middelen beschikt u wanneer u de pensioenleeftijd bereikt? (meerdere antwoorden mogelijk)

	absoluut (n=570)	relatief (n=570)
pensioen dat ik opbouw / heb opgebouwd via mijn (vorige) werkgever	434	76%
AOW (door naar vraag 21)	413	72%
spaargeld (door naar vraag 21)	389	68%
mijn (afgeloste) koopwoning (door naar vraag 21)	222	39%
beleggingen (door naar vraag 21)	128	22%
anders, namelijk:* (door naar vraag 21)	7	1%
weet niet (door naar vraag 21)	54	10%

* zie bijlage 17 voor toelichting

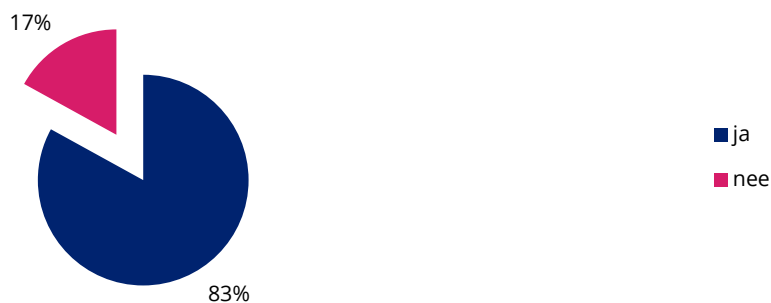
19. Weet u ongeveer hoeveel pensioen u maandelijks uitgekeerd krijgt wanneer u met pensioen gaat?

	absoluut	relatief
ja, dat weet ik precies	13	3%
ja, dat weet ik ongeveer	169	39%
nee, ik heb daar geen idee van	251	58%
totaal	433	100%

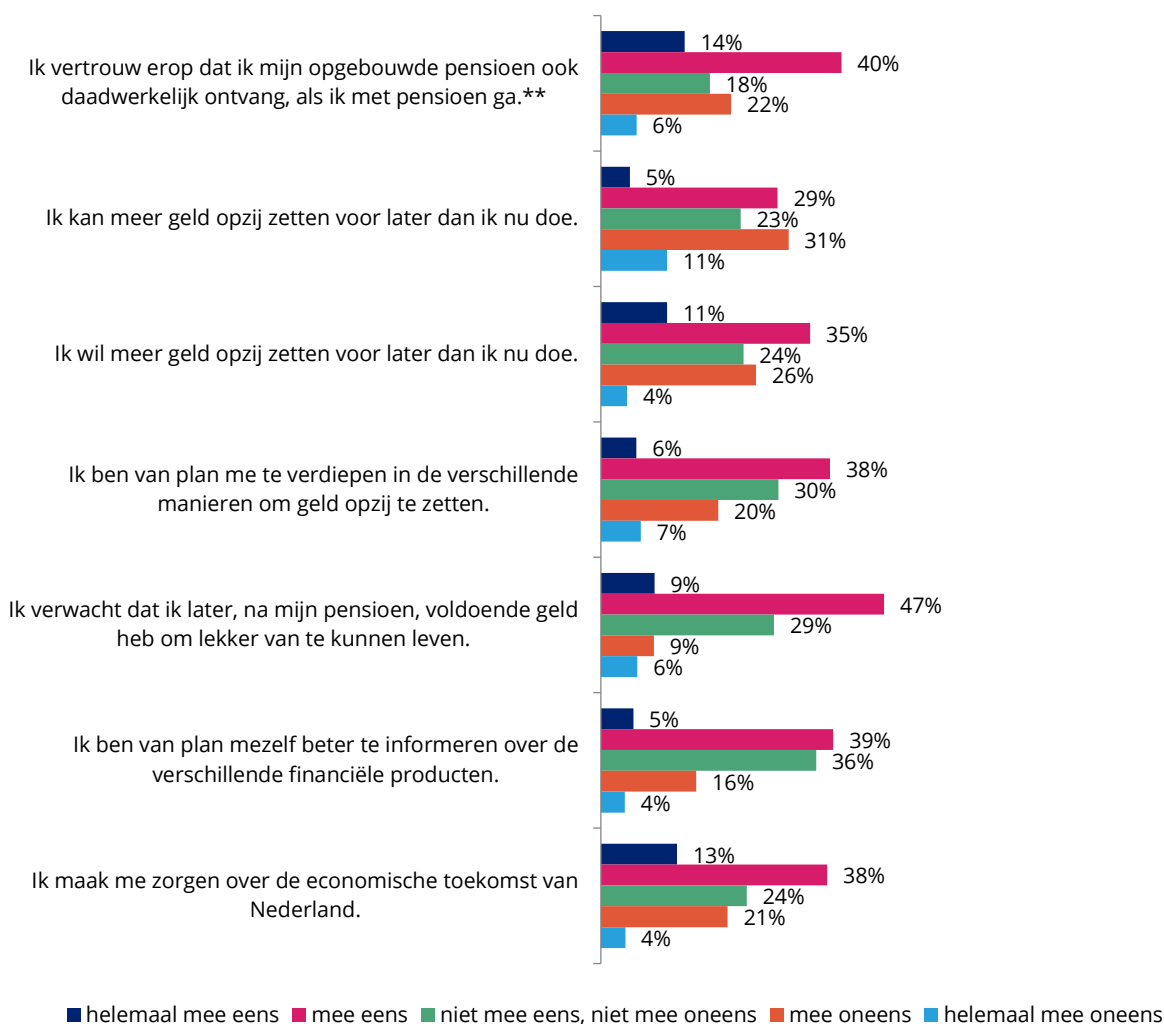
20. Weet u welke instantie uw pensioen beheert?

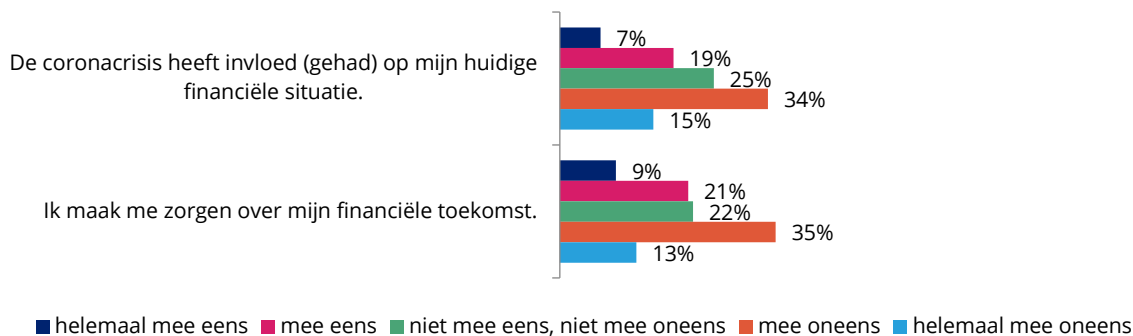
	absoluut	relatief
ja	359	83%
nee	74	17%
totaal	433	100%

21. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?*

* zie bijlage 18 voor frequenties

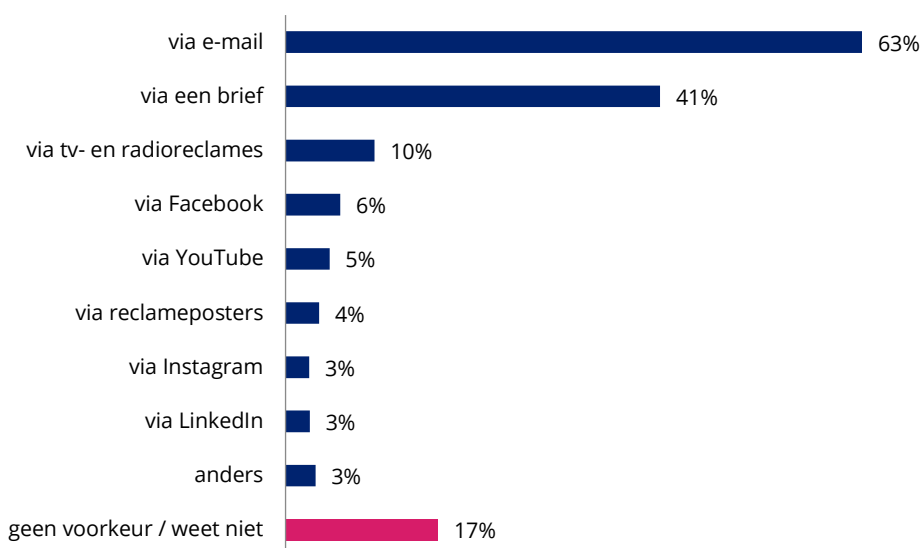

**Deze stelling is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 18 de optie 'pensioen dat ik opbouw / heb opgebouwd via mijn (vorige) werkgever' hebben gekozen.

22. Hoe kan een bank of verzekeraar u het beste benaderen met informatie over inkomen voor later? (meerdere antwoorden mogelijk)

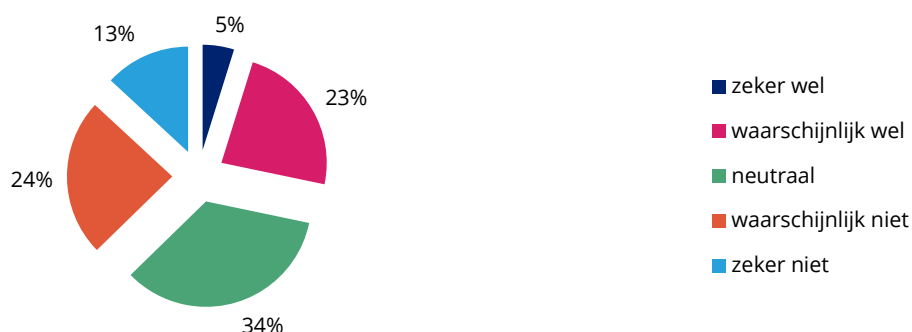
	absoluut (n=570)	relatief (n=570)
via e-mail	359	63%
via een brief	233	41%
via tv- en radioreclames	55	10%
via Facebook	34	6%
via YouTube	27	5%
via reclameposters (bijvoorbeeld in bushokjes)	21	4%
via Instagram	15	3%
via LinkedIn	15	3%
anders, namelijk:*	19	3%
geen voorkeur / weet niet	95	17%

* zie bijlage 19 voor toelichting

23. Als een bank of verzekeraar het makkelijk voor u maakt om automatisch een vast bedrag te laten beleggen, zou u hier dan gebruik van maken?

	absoluut	relatief
zeker wel	27	5%
waarschijnlijk wel	134	23%
neutraal	196	34%
waarschijnlijk niet	138	24%
zeker niet	75	13%
totaal	570	100%

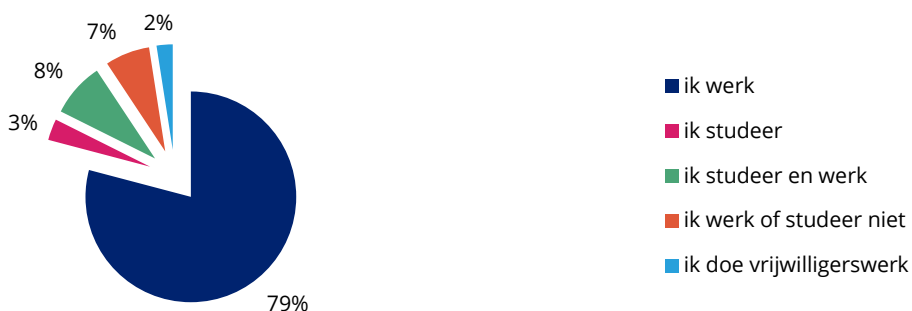

24. Kunt u aangeven waarom u hier wel/geen gebruik van zou maken?*

* zie bijlage 20 voor toelichting

25. Welke situatie is op u van toepassing?

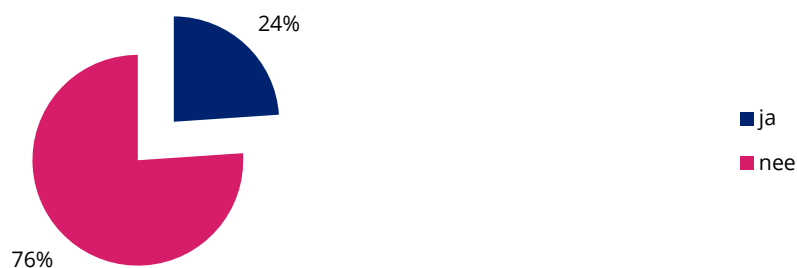
	absoluut	relatief
ik werk	451	79%
ik studeer	19	3%
ik studeer en werk	47	8%
ik werk of studeer niet	39	7%
ik doe vrijwilligerswerk	14	2%
totaal	570	100%

26. Heeft u een studieschuld?

	absoluut	relatief
ja, mijn totale studieschuld bedraagt ongeveer € ...*	129	24%
nee	409	76%
totaal	537	100%
wil ik niet zeggen	33	

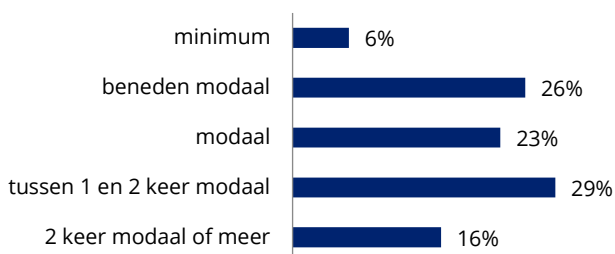
* zie bijlage 21 voor toelichting

27. Wat is het bruto jaarinkomen van uw huishouden?

Dit is het bruto jaarsalaris van alle leden van het huishouden, inclusief vakantiegeld en 13e maand.

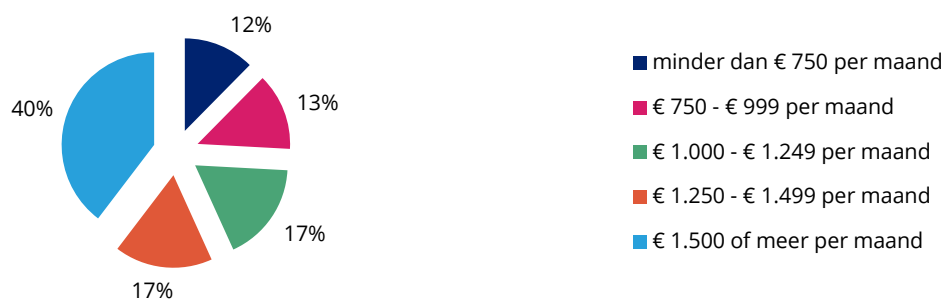
	absoluut	relatief
minimum (minder dan € 14.100)	30	6%
beneden modaal (tussen € 14.100 en € 36.500)	123	26%
modaal (tussen € 36.500 en € 43.500)	110	23%
tussen 1 en 2 keer modaal (tussen € 43.500 en € 73.000)	139	29%
2 keer modaal of meer (€ 73.000 of meer)	79	16%
totaal	481	100%
wil ik niet zeggen / weet ik niet	89	

28. Hoeveel geeft u gemiddeld in totaal per maand uit?

Dit bedrag is inclusief vaste en variabele lasten, dus wat u gemiddeld per maand uitgeeft aan (uit)eten, kleding, huur/hypotheek, abonnementen, etc.

	absoluut	relatief
minder dan € 750 per maand	71	12%
€ 750 - € 999 per maand	77	13%
€ 1.000 - € 1.249 per maand	99	17%
€ 1.250 - € 1.499 per maand	98	17%
€ 1.500 of meer per maand	226	40%
totaal	570	100%

29. Verschilt het bedrag dat u per maand uitgeeft van dat van vorig jaar (februari 2020)?

	absoluut	relatief
ja, ik geef meer uit	137	24%
ja, ik geef minder uit	171	30%
nee, het is gelijk gebleven	261	46%
totaal	570	100%

Indien u nog opmerkingen heeft over het onderwerp van deze vragenlijst, kunt u daarvoor de ruimte hieronder gebruiken.*

* zie bijlage 22 voor toelichting

Hoofdstuk 2

Vergelijking in de tijd

Om de resultaten in de tijd te vergelijken is er een analyse in de vorm van kruistabellen uitgevoerd.

N.B. In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.

De resultaten zijn uitgesplitst naar jaar: 2020 (n = 640), 2021 (n = 570).

Significante verschillen tussen groepen respondenten zijn in kleur aangegeven. De roze-gemarkeerde cijfers zijn significant hoger dan de cijfers in blauw in dezelfde rij. Wanneer de cijfers niet gekleurd zijn, betekent dit dat er geen statistisch significante verschillen zijn gevonden. Een statistisch significant verschil hoeft niet altijd een relevant verschil te zijn en andersom. Het is daarom aan te raden ook altijd naar de weergegeven cijfers per groep te kijken. De vragen die gemarkeerd zijn met een sterretje zijn niet statistisch getoetst, omdat bij deze vragen het aantal respondenten per subgroep te klein is om te mogen toetsen en verantwoorde uitspraken te doen.

De vragen die in 2020 niet zijn gesteld, worden niet weergegeven.

Voor een toelichting over de statistische analyse die uitgevoerd is, zie paragraaf 4.9 van de verantwoording.

Voorbeeld: reizen was in 2020 vaker het belangrijkste persoonlijke spaardoel vergeleken met 2021.

1. Heeft u op dit moment een persoonlijk spaardoel?

	2020	2021
ja	71%	75%
nee	29%	25%
totaal	100%	100%

2. Wat is uw belangrijkste persoonlijk spaardoel?

	2020	2021
een financiële buffer	31%	33%
reizen	13%	8%
eigen huis	28%	29%
vermogen opbouwen voor later	11%	14%
sparen voor studie van mijn kind(eren)	-	3%
anders	17%	12%
totaal	100%	100%

3. Op welke termijn wilt u dit spaardoel bereiken?

	2020	2021
minder dan 2 jaar	48%	51%
2 - 4 jaar	28%	20%
5 - 9 jaar	12%	14%
10 - 19 jaar	8%	11%
20 jaar of meer	4%	4%
totaal	100%	100%

4. Op welke manier(en) legt u geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2020	2021
ik zet geld op mijn spaarrekening	91%	94%
ik beleg mijn geld zelf	8%	15%
mijn geld wordt voor mij belegd	6%	11%
ik investeer op een andere manier	3%	6%
ik zet nooit geld opzij	7%	3%

5. Hoe vaak legt u geld opzij?

	2020	2021
vaker dan 1 keer per maand	16%	14%
1 keer per maand	67%	72%
6-11 keer per jaar	12%	9%
minder dan 6 keer per jaar	5%	4%
totaal	100%	100%

6. Hoeveel legt u gemiddeld opzij per maand?

	2020	2021
minder dan € 50	14%	9%
€ 50 - € 99	16%	15%
€ 100 - € 299	31%	25%
€ 300 - € 399	11%	12%
€ 400 of meer	29%	39%
totaal	100%	100%

7. Waarom zet u geen geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2020	2021
mijn vaste lasten zijn te hoog*	12%	63%
ik heb een studieschuld*	12%	10%
ik heb een ander soort schuld/lening	0%	0%
mijn inkomen is te laag	58%	56%
ik vergeet het steeds	0%	0%
ik weet niet hoe ik dit kan doen	0%	0%
andere reden*	35%	12%
weet niet / geen specifieke reden*	2%	9%

9. Kijkt u wat financiën betreft verder vooruit dan 5 jaar?

	2020	2021
ja	40%	54%
nee	60%	46%
totaal	100%	100%

10. U kunt op verschillende manieren vermogen opbouwen. In welke manier(en) heeft u zich weleens verdiept? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2020	2021
ik heb mij verdiept in zelfstandig beleggen	23%	30%
ik heb mij verdiept in het laten beleggen van mijn geld (bijvoorbeeld via de bank of verzekeraar)	20%	23%
ik heb mij verdiept in sparen	40%	49%
ik heb mij verdiept in lijfrente sparen	5%	4%
ik heb mij verdiept in investeren via crowdfunding	7%	8%
anders	3%	4%
ik heb mij hierin niet verdiept	48%	38%

11. Over welke van onderstaande financiële onderwerpen of producten zou u op dit moment geïnformeerd willen worden? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2020	2021
pensioen	22%	23%
beleggen	35%	41%
hypotheek	25%	26%
sparen	35%	27%
een consumptieve lening (bijvoorbeeld lenen voor het aanschaffen van een auto)	3%	4%
afbetalen studieschuld	13%	12%
anders*	0%	1%
geen	40%	35%

12. Op welke manier(en) gaat u op zoek naar informatie over financiële onderwerpen of producten? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2020	2021
via een online zoekmachine	49%	53%
via een specifieke webpagina	3%	4%
via een instantie (bijvoorbeeld bank, verzekeraar, hypotheekadviseurs)	39%	36%
via familie of vrienden	33%	39%
anders	3%	3%
ik ga niet op zoek naar informatie	23%	18%

14. Met wie praat u in uw omgeving over geld (personen en instanties)? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2020	2021
met mijn partner	65%	67%
met vrienden of vriendinnen	44%	46%
met mijn ouders	63%	61%
met een adviseur of instantie	16%	15%
anders	4%	4%
ik praat met niemand over geld	5%	4%

15. Maakt u zich wel eens zorgen over uw financiën op de lange termijn?

	2020	2021
ja	34%	32%
nee	66%	68%
totaal	100%	100%

18. Over welke financiële middelen beschikt u wanneer u de pensioenleeftijd bereikt? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2020	2021
AOW	66%	72%
pensioen dat ik opbouw / heb opgebouwd via mijn (vorige) werkgever	75%	76%
spaargeld	70%	68%
beleggingen	14%	22%
mijn (afgeloste) koopwoning	36%	39%
anders	1%	1%
weet niet	7%	10%

19. Weet u ongeveer hoeveel pensioen u maandelijks uitgekeerd krijgt wanneer u met pensioen gaat?

	2020	2021
ja, dat weet ik precies	4%	3%
ja, dat weet ik ongeveer	31%	39%
nee, ik heb daar geen idee van	65%	58%
totaal	100%	100%

20. Weet u welke instantie uw pensioen beheert?

	2020	2021
ja	79%	83%
nee	21%	17%
totaal	100%	100%

21. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Ik vertrouw erop dat ik mijn opgebouwde pensioen ook daadwerkelijk ontvang, als ik met pensioen ga.	2020	2021
(helemaal) mee eens	55%	54%
niet mee eens, niet mee oneens	19%	18%
(helemaal) mee oneens	27%	28%
totaal	100%	100%
Ik <u>kan</u> meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	2020	2021
(helemaal) mee eens	39%	34%
niet mee eens, niet mee oneens	20%	23%
(helemaal) mee oneens	42%	42%
totaal	100%	100%
Ik <u>wil</u> meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	2020	2021
(helemaal) mee eens	45%	46%
niet mee eens, niet mee oneens	21%	24%
(helemaal) mee oneens	33%	30%
totaal	100%	100%
Ik ben van plan me te verdiepen in de verschillende manieren om geld opzij te zetten.	2020	2021
(helemaal) mee eens	36%	44%
niet mee eens, niet mee oneens	33%	30%
(helemaal) mee oneens	30%	26%
totaal	100%	100%
Ik verwacht dat ik later, na mijn pensioen, voldoende geld heb om lekker van te kunnen leven.	2020	2021
(helemaal) mee eens	49%	56%
niet mee eens, niet mee oneens	29%	29%
(helemaal) mee oneens	23%	15%
totaal	100%	100%
Ik ben van plan mezelf beter te informeren over de verschillende financiële producten.	2020	2021
(helemaal) mee eens	38%	44%
niet mee eens, niet mee oneens	39%	36%
(helemaal) mee oneens	24%	20%
totaal	100%	100%

22. Hoe kan een bank of verzekeraar u het beste benaderen met informatie over inkomen voor later? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2020	2021
via een brief	37%	41%
via e-mail	61%	63%
via Facebook	5%	6%
via Instagram	2%	3%
via LinkedIn	3%	3%
via YouTube	3%	5%
via tv- en radioreclames	9%	10%
via reclameposters (bijvoorbeeld in bushokjes)	4%	4%
anders	4%	3%
geen voorkeur / weet niet	16%	17%

23. Als een bank of verzekeraar het makkelijk voor u maakt om automatisch een vast bedrag te laten beleggen, zou u hier dan gebruik van maken?

	2020	2021
zeker/waarschijnlijk wel	32%	28%
neutraal	35%	34%
zeker/waarschijnlijk niet	34%	37%
totaal	100%	100%

25. Welke situatie is op u van toepassing?

	2020	2021
ik werk	81%	79%
ik studeer	2%	3%
ik studeer en werk	8%	8%
ik werk of studeer niet	8%	7%
ik doe vrijwilligerswerk	2%	2%
totaal	100%	100%

26. Heeft u een studieschuld?

	2020	2021
ja	26%	23%
nee	69%	72%
wil ik niet zeggen	5%	6%
totaal	100%	100%

27. Wat is het bruto jaarinkomen van uw huishouden?

Dit is het bruto jaarsalaris van alle leden van het huishouden, inclusief vakantiegeld en 13e maand.

	2020	2021
beneden modaal (minder dan € 36.500)	29%	27%
modaal (tussen € 36.500 en € 43.500)	21%	19%
boven modaal (€ 73.000 of meer)	37%	38%
wil ik niet zeggen / weet ik niet	13%	16%
totaal	100%	100%

Hoofdstuk 3

Nadere analyses

Om meer inzicht te krijgen in de resultaten zijn enkele nadere analyses in de vorm van kruistabellen uitgevoerd.

N.B. In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.

De resultaten zijn uitgesplitst naar:

- bruto jaarinkomen*: beneden modaal (n = 153), modaal (n = 110), boven modaal (n = 218);
- financiële zorgen: wel zorgen (n = 185), geen zorgen (n = 385);
- vooruitkijken wat betreft financiën: meer dan 5 jaar (n = 310), minder dan 5 jaar (n = 260);
- termijn spaardoel**: minder dan 5 jaar (n = 302), meer dan 5 jaar (n = 124);
- bedrag opzij leggen per maand**: minder dan € 300 (n = 272); € 300 of meer (n = 280).

* niet iedereen was bereid om zijn/haar inkomen bekend te maken. Daarom wijkt hier het totaal af van het totale aantal respondenten.

** deze vraag werd niet aan iedereen gesteld. Daarom wijkt hier het totaal af van het totale aantal respondenten.

Significante verschillen tussen groepen respondenten zijn in kleur aangegeven. De roze-gemarkeerde cijfers zijn significant hoger dan de cijfers in blauw in dezelfde rij. Wanneer de cijfers niet gekleurd zijn, betekent dit dat er geen statistisch significante verschillen zijn gevonden. Een statistisch significant verschil hoeft niet altijd een relevant verschil te zijn en andersom. Het is daarom aan te raden ook altijd naar de weergegeven cijfers per groep te kijken. De vragen die gemarkeerd zijn met een sterretje zijn niet statistisch getoetst, omdat bij deze vragen het aantal respondenten per subgroep te klein is om te mogen toetsen en verantwoorde uitspraken te doen.

Voor een toelichting over de statistische analyses die uitgevoerd zijn, zie paragraaf 4.9 van de verantwoording.

Voorbeeld: (Jong)volwassenen met een beneden modaal inkomen leggen vaker hun geld opzij door geld op hun spaarrekening te zetten dan (jong)volwassenen met een boven modaal inkomen.

3.1 Inkomen

In deze paragraaf wordt de volgende vraag beantwoord: Is er een verschil in de manier waarop jongvolwassenen geld opzij leggen en hoe zij naar de toekomst kijken als gekeken wordt naar hun inkomen?

4. Op welke manier(en) legt u geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

	beneden modaal	modaal	boven modaal
ik zet geld op mijn spaarrekening	99%	95%	90%
ik beleg mijn geld zelf	7%	15%	23%
mijn geld wordt voor mij belegd	5%	10%	16%
ik investeer op een andere manier	1%	1%	14%
ik zet nooit geld opzij*	1%	0%	4%

5. Hoe vaak legt u geld opzij?

	beneden modaal	modaal	boven modaal
vaker dan 1 keer per maand	8%	14%	19%
1 keer per maand	71%	76%	74%
6-11 keer per jaar	12%	9%	5%
minder dan 6 keer per jaar	9%	1%	2%
totaal	100%	100%	100%

6. Hoeveel legt u gemiddeld opzij per maand?

	beneden modaal	modaal	boven modaal
minder dan € 100	49%	23%	5%
€ 100 - € 299	27%	36%	19%
€ 300 of meer	24%	41%	75%
totaal	100%	100%	100%

9. Kijkt u wat financiën betreft verder vooruit dan 5 jaar?

	beneden modaal	modaal	boven modaal
ja	44%	58%	65%
nee	56%	42%	35%
totaal	100%	100%	100%

15. Maakt u zich wel eens zorgen over uw financiën op de lange termijn?

	beneden modaal	modaal	boven modaal
ja	54%	39%	17%
nee	46%	61%	83%
totaal	100%	100%	100%

21. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Ik maak me zorgen over de economische toekomst van Nederland.	beneden modaal	modaal	boven modaal
(helemaal) mee eens	63%	58%	37%
niet mee eens, niet mee oneens	25%	17%	27%
(helemaal) mee oneens	12%	26%	35%
totaal	100%	100%	100%
Ik maak me zorgen over mijn financiële toekomst.	beneden modaal	modaal	boven modaal
(helemaal) mee eens	51%	37%	12%
niet mee eens, niet mee oneens	18%	30%	17%
(helemaal) mee oneens	31%	33%	71%
totaal	100%	100%	100%

3.2 Zorgen over financiën

In deze paragraaf wordt de volgende vraag beantwoord: Is er een verschil in de manier waarop jongvolwassenen die zich zorgen maken over de toekomst naar de toekomst kijken dan jongvolwassenen die zich geen zorgen maken?

4. Op welke manier(en) legt u geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

	wel zorgen	geen zorgen
ik zet geld op mijn spaarrekening	96%	92%
ik beleg mijn geld zelf	16%	14%
mijn geld wordt voor mij belegd	4%	14%
ik investeer op een andere manier	3%	7%
ik zet nooit geld opzij	1%	4%

5. Hoe vaak legt u geld opzij?

	wel zorgen	geen zorgen
vaker dan 1 keer per maand	12%	15%
1 keer per maand	77%	70%
6-11 keer per jaar	5%	11%
minder dan 6 keer per jaar	5%	4%
totaal	100%	100%

6. Hoeveel legt u gemiddeld opzij per maand?

	wel zorgen	geen zorgen
minder dan € 100	37%	18%
€ 100 - € 299	32%	22%
€ 300 of meer	31%	61%
totaal	100%	100%

3.3 Vooruitkijken wat betreft financiën

In deze paragraaf wordt de volgende vraag beantwoord: Gaan jongvolwassenen die verder dan 5 jaar vooruitkijken anders om met hun financiën vergeleken met jongvolwassenen die niet verder dan 5 jaar vooruitkijken?

1. Heeft u op dit moment een persoonlijk spaardoel?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ja	80%	69%
nee	20%	31%
totaal	100%	100%

2. Wat is uw belangrijkste persoonlijk spaardoel?

	> 5 jaar	< 5 jaar
een financiële buffer	31%	37%
reizen	8%	7%
eigen huis	28%	30%
vermogen opbouwen voor later	19%	7%
sparen voor studie van mijn kind(eren)	4%	2%
anders	9%	17%
totaal	100%	100%

3. Op welke termijn wilt u dit spaardoel bereiken?

	> 5 jaar	< 5 jaar
minder dan 5 jaar	65%	80%
5 - 9 jaar	14%	14%
meer dan 9 jaar	22%	7%
totaal	100%	100%

4. Op welke manier(en) legt u geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik zet geld op mijn spaarrekening	94%	93%
ik beleg mijn geld zelf	21%	7%
mijn geld wordt voor mij belegd	16%	5%
ik investeer op een andere manier	10%	1%
ik zet nooit geld opzij	1%	5%

5. Hoe vaak legt u geld opzij?

	> 5 jaar	< 5 jaar
vaker dan 1 keer per maand	16%	12%
1 keer per maand	76%	68%
6-11 keer per jaar	7%	13%
minder dan 6 keer per jaar	2%	7%
totaal	100%	100%

6. Hoeveel legt u gemiddeld opzij per maand?

	> 5 jaar	< 5 jaar
minder dan € 100	24%	25%
€ 100 - € 299	21%	30%
€ 300 of meer	55%	45%
totaal	100%	100%

7. Waarom zet u geen geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)*

	> 5 jaar	< 5 jaar
mijn vaste lasten zijn te hoog	0%	79%
ik heb een studieschuld	0%	13%
ik heb een ander soort schuld/lening	0%	0%
mijn inkomen is te laag	58%	56%
ik vergeet het steeds	0%	0%
ik weet niet hoe ik dit kan doen	0%	0%
andere reden	42%	4%
weet niet / geen specifieke reden	0%	11%

8. In vergelijking met vorig jaar (februari 2020), is er een verschil in hoeveel geld u momenteel ...

op uw spaarrekening zet?	> 5 jaar	< 5 jaar
meer	42%	35%
evenveel	38%	46%
minder	20%	19%
totaal	100%	100%
belegt?	> 5 jaar	< 5 jaar
meer	63%	56%
evenveel	23%	39%
minder	14%	5%
totaal	100%	100%
op een andere manier investeert dan geld op uw rekening zetten en beleggen?*	> 5 jaar	< 5 jaar
meer	29%	100%
evenveel	69%	0%
minder	2%	0%
totaal	100%	100%

8a. Waarom zet u momenteel meer geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik geef minder uit	56%	53%
ik heb nu een spaardoel	19%	18%
ik heb meer kennis	4%	9%
mijn inkomen is hoger	65%	48%
mijn vaste lasten zijn lager	16%	24%
andere reden*	2%	7%
weet niet / geen specifieke reden*	2%	1%

8b. Waarom zet u momenteel minder geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik geef meer uit	11%	14%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager	33%	30%
mijn vaste lasten zijn hoger	34%	56%
andere reden	32%	30%
weet niet / geen specifieke reden*	2%	1%

8c. Waarom belegt u momenteel meer geld in vergelijking met vorig jaar?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik geef minder uit	22%	70%
ik heb nu een spaardoel*	8%	55%
ik heb meer kennis	39%	56%
mijn inkomen is hoger	45%	45%
mijn vaste lasten zijn lager*	19%	24%
andere reden*	19%	10%
weet niet / geen specifieke reden*	7%	0%

8d. Waarom belegt u momenteel minder geld in vergelijking met vorig jaar?*

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik geef meer uit	36%	0%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager	10%	0%
mijn vaste lasten zijn hoger	60%	0%
andere reden, namelijk:	23%	100%
weet niet / geen specifieke reden	15%	0%

8e. Waarom investeert u momenteel meer geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?*

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik geef minder uit	37%	68%
ik heb nu een spaardoel	7%	33%
ik heb meer kennis	41%	0%
mijn inkomen is hoger	37%	17%
mijn vaste lasten zijn lager	20%	17%
andere reden	32%	25%
weet niet / geen specifieke reden	0%	0%

8f. Waarom investeert u momenteel minder geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?*

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik geef meer uit	0%	0%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager	0%	0%
mijn vaste lasten zijn hoger	0%	0%
andere reden	100%	0%
weet niet / geen specifieke reden	0%	0%

10. U kunt op verschillende manieren vermogen opbouwen. In welke manier(en) heeft u zich weleens verdiept? (meerdere antwoorden mogelijk)

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik heb mij verdiept in zelfstandig beleggen	38%	19%
ik heb mij verdiept in het laten beleggen van mijn geld (bijvoorbeeld via de bank of verzekeraar)	29%	16%
ik heb mij verdiept in sparen	61%	34%
ik heb mij verdiept in lijfrente sparen	5%	2%
ik heb mij verdiept in investeren via crowdfunding	11%	4%
anders	5%	2%
ik heb mij hierin niet verdiept	26%	52%

11. Over welke van onderstaande financiële onderwerpen of producten zou u op dit moment geïnformeerd willen worden? (meerdere antwoorden mogelijk)

	> 5 jaar	< 5 jaar
pensioen	23%	22%
beleggen	46%	35%
hypothec	26%	27%
sparen	32%	21%
een consumptieve lening (bijvoorbeeld lenen voor het aanschaffen van een auto)	3%	5%
afbetalen studieschuld	11%	13%
anders*	1%	1%
geen	33%	38%

12. Op welke manier(en) gaat u op zoek naar informatie over financiële onderwerpen of producten? (meerdere antwoorden mogelijk)

	> 5 jaar	< 5 jaar
via een online zoekmachine	60%	45%
via een specifieke webpagina, namelijk:	5%	3%
via een instantie (bijvoorbeeld bank, verzekeraar, hypotheekadviseurs)	39%	33%
via familie of vrienden	41%	36%
anders	3%	2%
ik ga niet op zoek naar informatie	14%	23%

14. Met wie praat u in uw omgeving over geld (personen en instanties)? (meerdere antwoorden mogelijk)

	> 5 jaar	< 5 jaar
met mijn partner	77%	55%
met vrienden of vriendinnen	51%	40%
met mijn ouders	65%	57%
met een adviseur of instantie	15%	14%
anders	6%	3%
ik praat met niemand over geld	1%	7%

15. Maakt u zich wel eens zorgen over uw financiën op de lange termijn?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ja	31%	35%
nee	69%	65%
totaal	100%	100%

18. Over welke financiële middelen beschikt u wanneer u de pensioenleeftijd bereikt? (meerdere antwoorden mogelijk)

	> 5 jaar	< 5 jaar
AOW	78%	66%
pensioen dat ik opbouw / heb opgebouwd via mijn (vorige) werkgever	79%	73%
spaargeld	80%	54%
beleggingen	32%	11%
mijn (afgeloste) koopwoning	47%	29%
anders*	2%	0%
weet niet	5%	15%

19. Weet u ongeveer hoeveel pensioen u maandelijks uitgekeerd krijgt wanneer u met pensioen gaat?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ja, dat weet ik precies	4%	1%
ja, dat weet ik ongeveer	47%	29%
nee, ik heb daar geen idee van	49%	70%
totaal	100%	100%

20. Weet u welke instantie uw pensioen beheert?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ja	88%	77%
nee	12%	23%
totaal	100%	100%

21. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Ik vertrouw erop dat ik mijn opgebouwde pensioen ook daadwerkelijk ontvang, als ik met pensioen ga.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	50%	59%
niet mee eens, niet mee oneens	19%	17%
(helemaal) mee oneens	31%	24%
totaal	100%	100%
Ik <u>kan</u> meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	33%	36%
niet mee eens, niet mee oneens	27%	19%
(helemaal) mee oneens	40%	45%
totaal	100%	100%
Ik <u>wil</u> meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	43%	49%
niet mee eens, niet mee oneens	24%	23%
(helemaal) mee oneens	32%	28%
totaal	100%	100%
Ik ben van plan me te verdiepen in de verschillende manieren om geld opzij te zetten.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	51%	36%
niet mee eens, niet mee oneens	29%	30%
(helemaal) mee oneens	19%	34%
totaal	100%	100%

Ik verwacht dat ik later, na mijn pensioen, voldoende geld heb om lekker van te kunnen leven.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	64%	47%
niet mee eens, niet mee oneens	24%	35%
(helemaal) mee oneens	12%	18%
totaal	100%	100%
Ik ben van plan mezelf beter te informeren over de verschillende financiële producten.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	46%	42%
niet mee eens, niet mee oneens	41%	30%
(helemaal) mee oneens	13%	28%
totaal	100%	100%
Ik maak me zorgen over de economische toekomst van Nederland.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	45%	57%
niet mee eens, niet mee oneens	26%	22%
(helemaal) mee oneens	29%	21%
totaal	100%	100%
De coronacrisis heeft invloed (gehad) op mijn huidige financiële situatie.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	28%	22%
niet mee eens, niet mee oneens	22%	29%
(helemaal) mee oneens	50%	49%
totaal	100%	100%
Ik maak me zorgen over mijn financiële toekomst.	> 5 jaar	< 5 jaar
(helemaal) mee eens	27%	34%
niet mee eens, niet mee oneens	21%	23%
(helemaal) mee oneens	52%	43%
totaal	100%	100%

22. Hoe kan een bank of verzekeraar u het beste benaderen met informatie over inkomen voor later? (meerdere antwoorden mogelijk)

	> 5 jaar	< 5 jaar
via een brief	37%	45%
via e-mail	65%	60%
via Facebook	6%	6%
via Instagram	4%	1%
via LinkedIn	3%	3%
via YouTube	6%	3%
via tv- en radioreclames	10%	9%
via reclameposters (bijvoorbeeld in bushokjes)	5%	3%
anders	5%	1%
geen voorkeur / weet niet	13%	21%

23. Als een bank of verzekeraar het makkelijk voor u maakt om automatisch een vast bedrag te laten beleggen, zou u hier dan gebruik van maken?

	> 5 jaar	< 5 jaar
zeker/waarschijnlijk wel	31%	24%
neutraal	28%	42%
zeker/waarschijnlijk niet	40%	34%
totaal	100%	100%

25. Welke situatie is op u van toepassing?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ik werk	83%	74%
ik studeer	3%	4%
ik studeer en werk	7%	10%
ik werk of studeer niet	6%	8%
ik doe vrijwilligerswerk	2%	4%
totaal	100%	100%

26. Heeft u een studieschuld?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ja	21%	25%
nee	76%	67%
wil ik niet zeggen	4%	8%
totaal	100%	100%

27. Wat is het bruto jaarinkomen van uw huishouden?

Dit is het bruto jaarsalaris van alle leden van het huishouden, inclusief vakantiegeld en 13e maand.

	> 5 jaar	< 5 jaar
beneden modaal	22%	33%
modaal	21%	18%
boven modaal	46%	29%
wil ik niet zeggen / weet ik niet	12%	20%
totaal	100%	100%

28. Hoeveel geeft u gemiddeld in totaal per maand uit?

Dit bedrag is inclusief vaste en variabele lasten, dus wat u gemiddeld per maand uitgeeft aan (uit)eten, kleding, huur/hypotheek, abonnementen, etc.

	> 5 jaar	< 5 jaar
minder dan € 1.000 per maand	24%	28%
€ 1.000 - € 1.499 per maand	33%	36%
€ 1.500 of meer per maand	43%	36%
totaal	100%	100%

29. Verschilt het bedrag dat u per maand uitgeeft van dat van vorig jaar (februari 2020)?

	> 5 jaar	< 5 jaar
ja, ik geef meer uit	21%	28%
ja, ik geef minder uit	32%	28%
nee, het is gelijk gebleven	47%	44%
totaal	100%	100%

3.4 Termijn spaardoel

In deze paragraaf wordt de volgende vraag beantwoord: Gaan jongvolwassenen die binnen 5 jaar hun spaardoel willen bereiken anders om met hun financiën vergeleken met jongvolwassenen die hun spaardoel over een langere termijn willen bereiken?

2. Wat is uw belangrijkste persoonlijk spaardoel?

	< 5 jaar	> 5 jaar
een financiële buffer	37%	24%
reizen	10%	2%
eigen huis	34%	17%
vermogen opbouwen voor later	3%	42%
sparen voor studie van mijn kind(eren)	0%	11%
anders	16%	4%
totaal	100%	100%

4. Op welke manier(en) legt u geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik zet geld op mijn spaarrekening	97%	90%
ik beleg mijn geld zelf	12%	23%
mijn geld wordt voor mij belegd	8%	17%
ik investeer op een andere manier	4%	11%
ik zet nooit geld opzij*	1%	0%

5. Hoe vaak legt u geld opzij?

	< 5 jaar	> 5 jaar
vaker dan 1 keer per maand	16%	14%
1 keer per maand	75%	73%
6-11 keer per jaar	7%	10%
minder dan 6 keer per jaar	2%	3%
totaal	100%	100%

6. Hoeveel legt u gemiddeld opzij per maand?

	< 5 jaar	> 5 jaar
minder dan € 100	20%	34%
€ 100 - € 299	27%	24%
€ 300 of meer	53%	42%
totaal	100%	100%

7. Waarom zet u geen geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)*

	< 5 jaar	> 5 jaar
mijn vaste lasten zijn te hoog	22%	0%
ik heb een studieschuld	45%	0%
ik heb een ander soort schuld/lening	0%	0%
mijn inkomen is te laag	45%	0%
ik vergeet het steeds	0%	0%
ik weet niet hoe ik dit kan doen	0%	0%
andere reden	17%	0%
weet niet / geen specifieke reden	38%	0%

8. In vergelijking met vorig jaar (februari 2020), is er een verschil in hoeveel geld u momenteel ...

op uw spaarrekening zet?	< 5 jaar	> 5 jaar
meer	45%	41%
evenveel	36%	39%
minder	20%	20%
totaal	100%	100%
belegt?	< 5 jaar	> 5 jaar
meer	73%	63%
evenveel	20%	19%
minder	8%	18%
totaal	100%	100%
op een andere manier investeert dan geld op uw rekening zetten en beleggen?*	< 5 jaar	> 5 jaar
meer	34%	40%
evenveel	61%	60%
minder	5%	0%
totaal	100%	100%

8a. Waarom zet u momenteel meer geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik geef minder uit	60%	35%
ik heb nu een spaardoel	25%	12%
ik heb meer kennis	10%	1%
mijn inkomen is hoger	56%	64%
mijn vaste lasten zijn lager	24%	16%
andere reden	3%	4%
weet niet / geen specifieke reden*	1%	0%

8b. Waarom zet u momenteel minder geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?*

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik geef meer uit	9%	18%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager	30%	31%
mijn vaste lasten zijn hoger	54%	32%
andere reden	24%	42%
weet niet / geen specifieke reden	3%	0%

8c. Waarom belegt u momenteel meer geld in vergelijking met vorig jaar?

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik geef minder uit	39%	26%
ik heb nu een spaardoel	30%	5%
ik heb meer kennis	42%	47%
mijn inkomen is hoger	40%	51%
mijn vaste lasten zijn lager	15%	38%
andere reden	21%	7%
weet niet / geen specifieke reden	4%	8%

8d. Waarom belegt u momenteel minder geld in vergelijking met vorig jaar?*

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik geef meer uit	26%	55%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager	11%	13%
mijn vaste lasten zijn hoger	44%	55%
andere reden	48%	16%
weet niet / geen specifieke reden	22%	16%

8e. Waarom investeert u momenteel meer geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?*

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik geef minder uit	16%	68%
ik heb nu een spaardoel	16%	21%
ik heb meer kennis	33%	25%
mijn inkomen is hoger	31%	31%
mijn vaste lasten zijn lager	15%	31%
andere reden	36%	7%
weet niet / geen specifieke reden	0%	0%

8f. Waarom investeert u momenteel minder geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?*

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik geef meer uit	0%	0%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager	0%	0%
mijn vaste lasten zijn hoger	0%	0%
andere reden	100%	0%
weet niet / geen specifieke reden	0%	0%

9. Kijkt u wat financiën betreft verder vooruit dan 5 jaar?

	< 5 jaar	> 5 jaar
ja	53%	70%
nee	47%	30%
totaal	100%	100%

10. U kunt op verschillende manieren vermogen opbouwen. In welke manier(en) heeft u zich weleens verdiept? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik heb mij verdiept in zelfstandig beleggen	28%	43%
ik heb mij verdiept in het laten beleggen van mijn geld (bijvoorbeeld via de bank of verzekeraar)	25%	26%
ik heb mij verdiept in sparen	54%	52%
ik heb mij verdiept in lijfrente sparen	3%	6%
ik heb mij verdiept in investeren via crowdfunding	7%	9%
anders	4%	5%
ik heb mij hierin niet verdiept	35%	29%

11. Over welke van onderstaande financiële onderwerpen of producten zou u op dit moment geïnformeerd willen worden? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< 5 jaar	> 5 jaar
pensioen	24%	24%
beleggen	40%	49%
hypotheek	32%	25%
sparen	27%	34%
een consumptieve lening (bijvoorbeeld lenen voor het aanschaffen van een auto)	4%	7%
afbetalen studieschuld	14%	12%
anders	1%	2%
geen	30%	29%

12. Op welke manier(en) gaat u op zoek naar informatie over financiële onderwerpen of producten? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< 5 jaar	> 5 jaar
via een online zoekmachine	56%	60%
via een specifieke webpagina, namelijk:	3%	7%
via een instantie (bijvoorbeeld bank, verzekeraar, hypotheekadviseurs)	39%	34%
via familie of vrienden	42%	28%
anders	2%	4%
ik ga niet op zoek naar informatie	15%	17%

14. Met wie praat u in uw omgeving over geld (personen en instanties)? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< 5 jaar	> 5 jaar
met mijn partner	70%	66%
met vrienden of vriendinnen	52%	37%
met mijn ouders	58%	63%
met een adviseur of instantie	14%	20%
anders	3%	8%
ik praat met niemand over geld	2%	4%

15. Maakt u zich wel eens zorgen over uw financiën op de lange termijn?

	< 5 jaar	> 5 jaar
ja	35%	40%
nee	65%	60%
totaal	100%	100%

18. Over welke financiële middelen beschikt u wanneer u de pensioenleeftijd bereikt? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< 5 jaar	> 5 jaar
AOW	76%	70%
pensioen dat ik opbouw / heb opgebouwd via mijn (vorige) werkgever	80%	74%
spaargeld	69%	74%
beleggingen	18%	32%
mijn (afgeloste) koopwoning	36%	44%
anders	1%	2%
weet niet	8%	9%

19. Weet u ongeveer hoeveel pensioen u maandelijks uitgekeerd krijgt wanneer u met pensioen gaat?

	< 5 jaar	> 5 jaar
ja, dat weet ik precies	3%	4%
ja, dat weet ik ongeveer	37%	49%
nee, ik heb daar geen idee van	60%	47%
totaal	100%	100%

20. Weet u welke instantie uw pensioen beheert?

	< 5 jaar	> 5 jaar
ja	83%	88%
nee	17%	12%
totaal	100%	100%

21. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Ik vertrouw erop dat ik mijn opgebouwde pensioen ook daadwerkelijk ontvang, als ik met pensioen ga.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	58%	41%
niet mee eens, niet mee oneens	18%	25%
(helemaal) mee oneens	24%	34%
totaal	100%	100%
Ik <u>kan</u> meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	36%	29%
niet mee eens, niet mee oneens	22%	31%
(helemaal) mee oneens	42%	40%
totaal	100%	100%
Ik <u>wil</u> meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	49%	56%
niet mee eens, niet mee oneens	24%	20%
(helemaal) mee oneens	27%	24%
totaal	100%	100%
Ik ben van plan me te verdiepen in de verschillende manieren om geld opzij te zetten.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	48%	53%
niet mee eens, niet mee oneens	30%	32%
(helemaal) mee oneens	22%	15%
totaal	100%	100%
Ik verwacht dat ik later, na mijn pensioen, voldoende geld heb om lekker van te kunnen leven.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	54%	49%
niet mee eens, niet mee oneens	33%	29%
(helemaal) mee oneens	14%	22%
totaal	100%	100%
Ik ben van plan mezelf beter te informeren over de verschillende financiële producten.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	45%	48%
niet mee eens, niet mee oneens	34%	42%
(helemaal) mee oneens	21%	10%
totaal	100%	100%

Ik maak me zorgen over de economische toekomst van Nederland.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	49%	59%
niet mee eens, niet mee oneens	27%	20%
(helemaal) mee oneens	24%	20%
totaal	100%	100%
De coronacrisis heeft invloed (gehad) op mijn huidige financiële situatie.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	32%	17%
niet mee eens, niet mee oneens	24%	28%
(helemaal) mee oneens	44%	55%
totaal	100%	100%
Ik maak me zorgen over mijn financiële toekomst.	< 5 jaar	> 5 jaar
(helemaal) mee eens	32%	33%
niet mee eens, niet mee oneens	24%	26%
(helemaal) mee oneens	44%	40%
totaal	100%	100%

22. Hoe kan een bank of verzekeraar u het beste benaderen met informatie over inkomen voor later? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< 5 jaar	> 5 jaar
via een brief	42%	33%
via e-mail	68%	65%
via Facebook	7%	6%
via Instagram	2%	5%
via LinkedIn	3%	1%
via YouTube	5%	5%
via tv- en radioreclames	10%	9%
via reclameposters (bijvoorbeeld in bushokjes)	4%	3%
anders	3%	3%
geen voorkeur / weet niet	16%	17%

23. Als een bank of verzekeraar het makkelijk voor u maakt om automatisch een vast bedrag te laten beleggen, zou u hier dan gebruik van maken?

	< 5 jaar	> 5 jaar
zeker/waarschijnlijk wel	31%	29%
neutraal	37%	29%
zeker/waarschijnlijk niet	32%	42%
totaal	100%	100%

25. Welke situatie is op u van toepassing?*

	< 5 jaar	> 5 jaar
ik werk	82%	79%
ik studeer	3%	2%
ik studeer en werk	8%	6%
ik werk of studeer niet	6%	6%
ik doe vrijwilligerswerk	1%	7%
totaal	100%	100%

26. Heeft u een studieschuld?

	< 5 jaar	> 5 jaar
ja	27%	22%
nee	67%	73%
wil ik niet zeggen	6%	5%
totaal	100%	100%

27. Wat is het bruto jaarinkomen van uw huishouden?

Dit is het bruto jaarsalaris van alle leden van het huishouden, inclusief vakantiegeld en 13e maand.

	< 5 jaar	> 5 jaar
beneden modaal	26%	27%
modaal	21%	26%
boven modaal	40%	30%
wil ik niet zeggen / weet ik niet	14%	16%
totaal	100%	100%

28. Hoeveel geeft u gemiddeld in totaal per maand uit?

Dit bedrag is inclusief vaste en variabele lasten, dus wat u gemiddeld per maand uitgeeft aan (uit)eten, kleding, huur/hypotheek, abonnementen, etc.

	< 5 jaar	> 5 jaar
minder dan € 1.000 per maand	21%	34%
€ 1.000 - € 1.499 per maand	35%	35%
€ 1.500 of meer per maand	44%	31%
totaal	100%	100%

29. Verschilt het bedrag dat u per maand uitgeeft van dat van vorig jaar (februari 2020)?

	< 5 jaar	> 5 jaar
ja, ik geef meer uit	30%	17%
ja, ik geef minder uit	34%	29%
nee, het is gelijk gebleven	36%	54%
totaal	100%	100%

3.5 Bedrag opzij leggen per maand

In deze paragraaf wordt de volgende vraag beantwoord: Gaan jongvolwassenen die minder dan € 300 per maand opzij leggen anders om met hun financiën vergeleken met jongvolwassenen die een hoger bedrag opzij leggen?

1. Heeft u op dit moment een persoonlijk spaardoel?

	< € 300	> € 300
ja	78%	75%
nee	22%	25%
totaal	100%	100%

2. Wat is uw belangrijkste persoonlijk spaardoel?

	< € 300	> € 300
een financiële buffer	40%	26%
reizen	11%	5%
eigen huis	20%	38%
vermogen opbouwen voor later	11%	17%
sparen voor studie van mijn kind(eren)	6%	1%
anders	12%	12%
totaal	100%	100%

3. Op welke termijn wilt u dit spaardoel bereiken?

	< € 300	> € 300
minder dan 5 jaar	66%	75%
5 - 9 jaar	16%	12%
meer dan 9 jaar	18%	13%
totaal	100%	100%

4. Op welke manier(en) legt u geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< € 300	> € 300
ik zet geld op mijn spaarrekening	97%	96%
ik beleg mijn geld zelf	8%	22%
mijn geld wordt voor mij belegd	8%	14%
ik investeer op een andere manier	3%	9%

5. Hoe vaak legt u geld opzij?

	< € 300	> € 300
vaker dan 1 keer per maand	13%	15%
1 keer per maand	68%	76%
6-11 keer per jaar	12%	7%
minder dan 6 keer per jaar	7%	2%
totaal	100%	100%

8. In vergelijking met vorig jaar (februari 2020), is er een verschil in hoeveel geld u momenteel ...

op uw spaarrekening zet?	< € 300	> € 300
meer	31%	46%
evenveel	42%	41%
minder	26%	13%
totaal	100%	100%
belegt?	< € 300	> € 300
meer	47%	68%
evenveel	41%	20%
minder	12%	12%
totaal	100%	100%
op een andere manier investeert dan geld op uw rekening zetten en beleggen?*	< € 300	> € 300
meer	57%	29%
evenveel	43%	68%
minder	0%	3%
totaal	100%	100%

8a. Waarom zet u momenteel meer geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

	< € 300	> € 300
ik geef minder uit	52%	57%
ik heb nu een spaardoel	21%	18%
ik heb meer kennis	7%	6%
mijn inkomen is hoger	45%	67%
mijn vaste lasten zijn lager	15%	23%
andere reden*	5%	3%
weet niet / geen specifieke reden*	2%	1%

8b. Waarom zet u momenteel minder geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

	< € 300	> € 300
ik geef meer uit*	13%	11%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager	42%	13%
mijn vaste lasten zijn hoger	45%	41%
andere reden	24%	46%
weet niet / geen specifieke reden*	1%	3%

8c. Waarom belegt u momenteel meer geld in vergelijking met vorig jaar?

	< € 300	> € 300
ik geef minder uit	31%	32%
ik heb nu een spaardoel*	17%	18%
ik heb meer kennis	18%	51%
mijn inkomen is hoger	11%	56%
mijn vaste lasten zijn lager*	6%	25%
andere reden*	31%	12%
weet niet / geen specifieke reden	16%	2%

8d. Waarom belegt u momenteel minder geld in vergelijking met vorig jaar?

	< € 300	> € 300
ik geef meer uit	82%	10%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager*	0%	13%
mijn vaste lasten zijn hoger	82%	43%
andere reden	18%	36%
weet niet / geen specifieke reden*	0%	19%

8e. Waarom investeert u momenteel meer geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?*

	< € 300	> € 300
ik geef minder uit	25%	61%
ik heb nu een spaardoel	0%	25%
ik heb meer kennis	10%	43%
mijn inkomen is hoger	0%	54%
mijn vaste lasten zijn lager	0%	32%
andere reden	73%	0%
weet niet / geen specifieke reden	0%	0%

8f. Waarom investeert u momenteel minder geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?*

	< € 300	> € 300
ik geef meer uit	0%	0%
ik heb nu geen spaardoel	0%	0%
mijn inkomen is lager	0%	0%
mijn vaste lasten zijn hoger	0%	0%
andere reden	0%	100%
weet niet / geen specifieke reden	0%	0%

9. Kijkt u wat financiën betreft verder vooruit dan 5 jaar?

	< € 300	> € 300
ja	50%	60%
nee	50%	40%
totaal	100%	100%

10. U kunt op verschillende manieren vermogen opbouwen. In welke manier(en) heeft u zich weleens verdiept? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< € 300	> € 300
ik heb mij verdiept in zelfstandig beleggen	24%	36%
ik heb mij verdiept in het laten beleggen van mijn geld (bijvoorbeeld via de bank of verzekeraar)	18%	30%
ik heb mij verdiept in sparen	47%	53%
ik heb mij verdiept in lijfrente sparen	1%	6%
ik heb mij verdiept in investeren via crowdfunding	5%	11%
anders	3%	4%
ik heb mij hierin niet verdiept	42%	31%

11. Over welke van onderstaande financiële onderwerpen of producten zou u op dit moment geïnformeerd willen worden? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< € 300	> € 300
pensioen	21%	25%
beleggen	36%	48%
hypotheek	21%	33%
sparen	27%	30%
een consumptieve lening (bijvoorbeeld lenen voor het aanschaffen van een auto)	6%	2%
afbetalen studieschuld	16%	8%
anders	1%	1%
geen	36%	31%

12. Op welke manier(en) gaat u op zoek naar informatie over financiële onderwerpen of producten? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< € 300	> € 300
via een online zoekmachine	52%	56%
via een specifieke webpagina, namelijk:	3%	5%
via een instantie (bijvoorbeeld bank, verzekeraar, hypotheekadviseurs)	31%	42%
via familie of vrienden	34%	43%
anders	2%	4%
ik ga niet op zoek naar informatie	23%	12%

14. Met wie praat u in uw omgeving over geld (personen en instanties)? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< € 300	> € 300
met mijn partner	65%	69%
met vrienden of vriendinnen	44%	50%
met mijn ouders	58%	64%
met een adviseur of instantie	15%	15%
anders	4%	5%
ik praat met niemand over geld	4%	3%

15. Maakt u zich wel eens zorgen over uw financiën op de lange termijn?

	< € 300	> € 300
ja	47%	20%
nee	53%	80%
totaal	100%	100%

18. Over welke financiële middelen beschikt u wanneer u de pensioenleeftijd bereikt? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< € 300	> € 300
AOW	66%	82%
pensioen dat ik opbouw / heb opgebouwd via mijn (vorige) werkgever	66%	89%
spaargeld	59%	80%
beleggingen	14%	32%
mijn (afgeloste) koopwoning	24%	53%
anders	1%	2%
weet niet	13%	4%

19. Weet u ongeveer hoeveel pensioen u maandelijks uitgekeerd krijgt wanneer u met pensioen gaat?

	< € 300	> € 300
ja, dat weet ik precies	4%	3%
ja, dat weet ik ongeveer	36%	42%
nee, ik heb daar geen idee van	61%	56%
totaal	100%	100%

20. Weet u welke instantie uw pensioen beheert?

	< € 300	> € 300
ja	75%	89%
nee	25%	11%
totaal	100%	100%

21. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Ik vertrouw erop dat ik mijn opgebouwde pensioen ook daadwerkelijk ontvang, als ik met pensioen ga.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	60%	50%
niet mee eens, niet mee oneens	16%	20%
(helemaal) mee oneens	24%	30%
totaal	100%	100%
Ik <u>kan</u> meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	24%	46%
niet mee eens, niet mee oneens	33%	15%
(helemaal) mee oneens	43%	39%
totaal	100%	100%
Ik <u>wil</u> meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	62%	28%
niet mee eens, niet mee oneens	21%	27%
(helemaal) mee oneens	17%	45%
totaal	100%	100%
Ik ben van plan me te verdiepen in de verschillende manieren om geld opzij te zetten.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	40%	49%
niet mee eens, niet mee oneens	34%	27%
(helemaal) mee oneens	26%	25%
totaal	100%	100%
Ik verwacht dat ik later, na mijn pensioen, voldoende geld heb om lekker van te kunnen leven.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	43%	71%
niet mee eens, niet mee oneens	35%	23%
(helemaal) mee oneens	22%	6%
totaal	100%	100%
Ik ben van plan mezelf beter te informeren over de verschillende financiële producten.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	41%	49%
niet mee eens, niet mee oneens	40%	30%
(helemaal) mee oneens	20%	21%
totaal	100%	100%

Ik maak me zorgen over de economische toekomst van Nederland.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	59%	41%
niet mee eens, niet mee oneens	21%	28%
(helemaal) mee oneens	20%	32%
totaal	100%	100%
De coronacrisis heeft invloed (gehad) op mijn huidige financiële situatie.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	31%	20%
niet mee eens, niet mee oneens	32%	19%
(helemaal) mee oneens	38%	62%
totaal	100%	100%
Ik maak me zorgen over mijn financiële toekomst.	< € 300	> € 300
(helemaal) mee eens	41%	18%
niet mee eens, niet mee oneens	28%	16%
(helemaal) mee oneens	31%	66%
totaal	100%	100%

22. Hoe kan een bank of verzekeraar u het beste benaderen met informatie over inkomen voor later? (meerdere antwoorden mogelijk)

	< € 300	> € 300
via een brief	43%	41%
via e-mail	64%	63%
via Facebook	6%	6%
via Instagram	3%	3%
via LinkedIn	2%	3%
via YouTube	2%	7%
via tv- en radioreclames	8%	12%
via reclameposters (bijvoorbeeld in bushokjes)	3%	4%
anders	2%	4%
geen voorkeur / weet niet	18%	14%

23. Als een bank of verzekeraar het makkelijk voor u maakt om automatisch een vast bedrag te laten beleggen, zou u hier dan gebruik van maken?

	< € 300	> € 300
zeker/waarschijnlijk wel	30%	28%
neutraal	32%	35%
zeker/waarschijnlijk niet	38%	37%
totaal	100%	100%

25. Welke situatie is op u van toepassing?

	< € 300	> € 300
ik werk	73%	88%
ik studeer	5%	1%
ik studeer en werk	9%	8%
ik werk of studeer niet	10%	2%
ik doe vrijwilligerswerk	4%	1%
totaal	100%	100%

26. Heeft u een studieschuld?

	< € 300	> € 300
ja	27%	19%
nee	67%	75%
wil ik niet zeggen	6%	5%
totaal	100%	100%

27. Wat is het bruto jaarinkomen van uw huishouden?

Dit is het bruto jaarsalaris van alle leden van het huishouden, inclusief vakantiegeld en 13e maand.

	< € 300	> € 300
beneden modaal	42%	13%
modaal	24%	16%
boven modaal	19%	57%
wil ik niet zeggen / weet ik niet	15%	14%
totaal	100%	100%

28. Hoeveel geeft u gemiddeld in totaal per maand uit?

Dit bedrag is inclusief vaste en variabele lasten, dus wat u gemiddeld per maand uitgeeft aan (uit)eten, kleding, huur/hypotheek, abonnementen, etc.

	< € 300	> € 300
minder dan € 1.000 per maand	30%	20%
€ 1.000 - € 1.499 per maand	35%	36%
€ 1.500 of meer per maand	35%	44%
totaal	100%	100%

29. Verschilt het bedrag dat u per maand uitgeeft van dat van vorig jaar (februari 2020)?

	< € 300	> € 300
ja, ik geef meer uit	28%	21%
ja, ik geef minder uit	23%	37%
nee, het is gelijk gebleven	49%	41%
totaal	100%	100%

Verantwoording

In opdracht van a.s.r. heeft Flycatcher in maart 2021 een onderzoek herhaald onder (jong)volwassenen van 25 t/m 35 jaar in Nederland. Het doel was om te onderzoeken op welke manier (jong)volwassenen in Nederland momenteel bezig zijn met hun financiën vergeleken met vorig jaar. De resultaten worden gebruikt om (jong)volwassenen te helpen er financieel sterk voor te staan.

4.1 Onderzoeksmethode

Voor de uitvoering van dit onderzoek is gebruik gemaakt van een online vragenlijst. De geselecteerde respondenten zijn via e-mail benaderd om mee te doen aan het onderzoek. Door te klikken op een, voor elke respondent unieke, hyperlink in de uitnodiging kwam men bij de vragenlijst terecht. Respondenten beantwoordden eerst een verificatievraag, waarmee zoveel mogelijk voorkomen is dat eventuele huisgenoten of anderen de vragenlijst invulden.

De vragenlijst was alleen toegankelijk voor panelleden die hiervoor een uitnodiging kregen. Het invullen van de vragenlijst kon desgewenst afgebroken en op een later tijdstip hervat worden, zonder dat de respondent de reeds ingevulde vragen opnieuw moest beantwoorden. Elke respondent kon de vragenlijst maar één keer invullen.

4.2 Onderzoeksgroep

De doelgroep van het onderzoek bestond uit Nederlanders van 25 t/m 35 jaar. De onderzoeksgroep is geselecteerd uit ons ISO-gecertificeerde Flycatcher panel. De steekproef is gestratificeerd naar geslacht, opleiding, provincie en leeftijd. Dit wil zeggen dat de personen in de steekproef een representatieve afspiegeling vormden van Nederlanders van 25 t/m 35 jaar voor deze kenmerken. Een overzicht van de achtergrondkenmerken van de respondenten vóór en

na weging is te vinden in bijlage 23.

4.3 Het Flycatcher panel

Ons panel bestaat uit meer dan 10.000 mensen van 18 jaar en ouder die zich via 'double-active-opt-in' vrijwillig en actief bereid hebben verklaard om deel te nemen aan online onderzoeken. Panelleden ontvangen voor elke volledig ingevulde vragenlijst een vooraf bepaald aantal punten en 1 lot in de Flycatcher Kwartaal Loterij. Indien men voldoende punten gespaard heeft, kunnen deze ingewisseld worden voor een cadeaubon. Panelleden spelen met het aantal verdiende loten tevens mee in de Flycatcher Kwartaal Loterij, waarbij onder andere deelname aan onderzoeken de winkans in de loterij bepaalt.

Ons keurmerk voor markt-, opinie- en maatschappelijk onderzoek (ISO 20252) bevestigt dat de onderzoeksactiviteiten van Flycatcher, inclusief het Flycatcher panel, voldoen aan de ISO-kwaliteitseisen. Tevens borgt ons keurmerk voor informatiebeveiliging (ISO 27001) de kwaliteit van onze beveiliging.

4.4 De vragenlijst

De vragenlijst is opgesteld door a.s.r. in overleg met Flycatcher. Het is een kopie van de vragenlijst van vorig jaar met enkele aanvullende vragen. De definitieve vragenlijst is vervolgens door Flycatcher online geprogrammeerd.

De vragenlijst is door twee onderzoekers inhoudelijk en technisch uitgebreid intern gepretest. Daarnaast heeft Flycatcher a.s.r. de mogelijkheid geboden om de gedigitaliseerde vragenlijst via een proefaccount in te zien en te doorlopen, voordat deze verstuurd is. De vragenlijst is verstuurd na definitief akkoord van a.s.r. op de online vragenlijst.

4.5 Veldwerkperiode en respons

De vragenlijst is verstuurd op maandag 1 maart en kon ingevuld worden tot woensdag 10 maart 2021. Op vrijdag 5 maart is een reminder gestuurd naar alle panelleden die op dat moment de vragenlijst nog niet of niet volledig ingevuld hadden. Ook is er op vrijdag 5 maart een extra groep uitgenodigd en is een reminder gestuurd naar alle panelleden uit deze extra groep op dinsdag 9 maart. Een overzicht van de respons is te vinden in de tabel hieronder.

Responsoverzicht	
895 panelleden in steekproef	0 verwijderd wegens slechte responskwaliteit*
0 foutmeldingen (onjuist e-mail adres, mailbox vol)	10 vragenlijsten onvolledig ingevuld / drop-out*
895 uitnodigingen netto verstuurd	respons** 591
	respons % 66% (=respons / netto verstuurd)**

* De gegevens van deze respondenten zijn niet meegenomen in de respons en de resultaten.
** Dit is de respons vóór weging.

4.6 Resultaten

Na het afsluiten van de veldwerkperiode zijn de data opgeschoond, gecontroleerd en verwerkt. Er zijn kwaliteitscontroles uitgevoerd op open antwoorden, consistentie van antwoorden, straightlining en invultijd. In geval van een slechte responskwaliteit zijn de resultaten van het betreffende panellid uit het databestand verwijderd (zie het responsoverzicht).

4.7 Weging

Om ervoor te zorgen dat de groep respondenten een representatieve afspiegeling vormt van de daadwerkelijke populatie Nederlanders van 25 t/m 35 jaar, is gebruik gemaakt van weging op basis van leeftijd, geslacht, provincie en opleiding. Bij deze procedure krijgen de jongvolwassenen die oververtegenwoordigd zijn in de respons een lager gewicht toegekend bij het berekenen van de resultaten. Jongvolwassenen die ondervertegenwoordigd zijn, krijgen juist een hoger gewicht toegekend. Door deze wegingsprocedure kunnen er afwijkingen zijn in het aantal respondenten

per vraag of antwoordcategorie en het aantal weergegeven open antwoorden.

In de volgende tabel is bijvoorbeeld te zien dat het percentage respondenten met een laag opleidingsniveau in de ongewogen respons lager is dan het daadwerkelijke percentage in de populatie Nederlanders van 25 t/m 35 jaar. Daarom krijgt deze groep een hoger gewicht toegekend dan bijvoorbeeld de respondenten met een hoog opleidingsniveau.

Opleiding	Respons ongewogen	Respons gewogen	Nederlanders 25 t/m 35 jaar
laag	4%	14%	14%
middel	29%	41%	43%
hoog	68%	45%	43%
totaal	100%	100%	100%

4.8 Generaliseerbaarheid, betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Omdat gebruik is gemaakt van een steekproef, wijken de uitkomsten in bepaalde mate af van de uitkomsten in de totale populatie Nederlanders van 25 t/m 35 jaar. Om deze reden is het belangrijk de resultaten met een bepaalde waarschijnlijkheid te interpreteren.

Afhankelijk van het gevonden **percentage** (p) en het netto aantal respondenten (n) kan aan de hand van onderstaande formule de onnauwkeurigheidsmarge bepaald worden die betrekking heeft op de totale populatie Nederlanders van 25 t/m 35 jaar:

$$1,96 \cdot \sqrt{\frac{p \cdot (1-p)}{n}}$$

Voorbeeld:

Indien 75% van de respondenten op dit moment een persoonlijk spaardoel heeft, is de marge voor de totale populatie Nederlanders van 25 t/m 35 jaar:

$$1,96 \cdot \sqrt{\frac{0,75(1-0,75)}{570}} = 3,6\%$$

In dit geval is de conclusie dat tussen 71,4% en 78,6% van de Nederlanders van 25 t/m 35 jaar op dit moment een persoonlijk spaardoel heeft.

Indien generalisaties worden gedaan met behulp van deze formule, worden de uitspraken gedaan met een

betrouwbaarheid van 95%. Bij een groter aantal respondenten verandert de betrouwbaarheid niet, maar worden de marges kleiner zodat met een grotere nauwkeurigheid uitspraak gedaan kan worden over de totale populatie Nederlanders van 25 t/m 35 jaar.

De maximale nauwkeurigheidsmarge voor de totale groep respondenten (n = 570) bedraagt 4,1% bij een betrouwbaarheid van 95%. De maximale marge geldt bij een uitkomst van 50%, bij hogere of lagere percentages is de marge altijd lager dan het maximum.

4.9 Statistische toetsing

Verschillen tussen groepen respondenten zijn statistisch getoetst op significantie door middel van een chi-kwadraat toets in combinatie met een z-toets (bij percentages). Indien er sprake is van een significant verschil tussen groepen wil dit zeggen dat met 95% zekerheid geconcludeerd mag worden dat een verschil daadwerkelijk bestaat en niet op toeval berust. Door middel van de Bonferroni methode is gecorrigeerd voor multiple testing waardoor de kans op significante verschillen door toeval verkleind wordt. Om de resultaten uit te splitsen naar verschillende groepen, dient elke groep minimaal 30 respondenten te bevatten. Een grenswaarde van 10 respondenten is aangehouden om resultaten uit te splitsen zonder te toetsen. Deze grenswaarden zijn noodzakelijk om betrouwbare uitspraken mogelijk te maken.

Bijlagen

Bijlage 1

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

2. Wat is uw belangrijkste persoonlijk spaardoel?

anders, namelijk:	aantal
aflossen hypotheek	2
andere auto	1
Auto	4
Auto en caravan	1
auto, studieschuld, reizen	1
Badkamer verbouwen	1
Bruiloft	5
camper	1
caravan	1
De tuin	1
Een eigen paard	1
een tuinverbouwing	1
Eerder met pensioen	1
Eigen zaak oprichten	1
Elektrisch drumstel	1
emigratie	1
Geld sparen voor laptop.	1
Huis afbetalen	2
Huishoudelijke aparaten/klussen	1
hypotheek vrij huis	1
Hypotheeklasten verlagen	1
Inrichting huis	1
Interieur, tuin nieuwbouwhuis	1
Keuken	1
Motor(rijbewijs)	1
nieuwe auto	1
nieuwe keuken	1
Renovatie eigen huis	1
Rijbewijs afbetalen	1
rijbewijs/ sparen kids	1
schilder en tuin	1
schuur bouwen	1
Sparen om de auto te laten nakijken	1
Studie	1
Studie schuld afbetaling	1
Trouwen	1
Uit huis gaan	1
Verbouwen huis, andere auto	1

Verbouwing	11
verbouwing eigen huis	3
Verbouwing huis	2
Verbouwing nieuwe huis	1
vermogen opbouwen om studieschuld af te kunnen betalen	1
vernieuwing dak	1

Bijlage 2

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

4. Op welke manier(en) legt u geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

ik beleg mijn geld zelf, namelijk in:	aantal
Aandelen	26
aandelen en crypto	3
aandelen en crypto, goud/zilver	1
Aandelen en ETFs	3
Aandelen en trackers	2
Aandelen obligaties en cryptos	1
aandelen, altcoins	1
aandelen, ETF & fondsen	1
Aandelen, obligaties	3
aandelen, obligaties en trackers/etf's	1
Afbetalen hypotheek	1
Beleggingen	1
Binck	1
Bitcoin	1
Briljanten	1
Bux	1
certificaten	1
Cryptocurrency	8
de giro	1
DEGIRO	2
Diverse fondsen en aandelen	1
duurzame beleggingen	1
Eigen huis	1
enkele aandelenfondsen	1
ETF's	8
ETF's en cryptocurrency	2
Fondsen	1
Indexfondsen	2
individuele aandelen	1
ING fonds	1
NFT's	1
Opties	1
Peaks	2
Prive	1
Robeco fondsen	1
trackers	1
Triodos	1

mijn geld wordt voor mij belegd, namelijk in:	aantal
aandelen	12
Aandelen en obligaties	5
Aandelen, obligaties en grondstoffen	1
ASN beleggingsfonds	1
ASN Doelbeleggen	1
Begeleid beleggen	1
Begeleid beleggen bij ABN.	1
beheerd beleggen	2
beheerd beleggen via Meesman.	1
beleggingen ING	1
beleggingsfondsen	2
Door de bank	1
Door partner	1
door tussenpersoon	2
duurzame fondsen	1
duurzame groenfondsen	1
een fonds	1
Een levensverzekering	1
Fidelity	1
Fondsen	4
Fondsen en aandelen	1
Geen idee	1
groene beleggingen	1
indexbeleggen	1
indexfondsen	5
mixfondsen via bank	1
mixfondsen	1
Mixfondsen, obligaties en aandelen	1
Obligaties en aandelenfondsen	1
Obligaties en etf's	1
Openbank	1
Pensioen	2
Rabo beheerd beleggen	1
Robeco	2
Sectorfondsen	1
Semmie	2
via Peaks	1
weet ik niet	1

ik investeer op een andere manier, namelijk:	aantal
aflossing woning	1
Bitcoins	2
Crowdfunding	4
Crypto	9
duurzame projecten	1
Eigen onderneming gestart	1
extra aflossen hypotheek	2
Goud	1
huis	2
In aandelen van bedrijven	1
in mijn huis	1
koop huis	1
mijn woning (door af te lossen haal je ook rendement)	1
obligatie, crypto	1
verhuren van woning	2
Versneld aflossen hypotheek	2
via obligaties	1
We hebben een eigen huis gekocht die we afbetalen	1

Bijlage 3

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

7. Waarom zet u geen geld opzij? (meerdere antwoorden mogelijk)

andere reden, namelijk:
Ik heb geen inkomen
Ik heb van tevoren gespaard, zodat ik in mijn huidige situatie geen geld tekort zou komen.
Positief op betaalrekening

Bijlage 4

8. In vergelijking met vorig jaar (februari 2020), is er een verschil in hoeveel geld u momenteel ...

absoluut	meer	evenveel	minder	totaal
op uw spaarrekening zet? ⁽¹⁾	207	221	105	533
belegt? ⁽²⁾	80	35	16	131
op een andere manier investeert dan geld op uw rekening zetten en beleggen? ⁽³⁾	12	21	1	33

relatief	meer	evenveel	minder	totaal
op uw spaarrekening zet? ⁽¹⁾	39%	42%	20%	100%
belegt? ⁽²⁾	61%	27%	12%	100%
op een andere manier investeert dan geld op uw rekening zetten en beleggen? ⁽³⁾	37%	62%	2%	100%

⁽¹⁾ Deze stelling is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 4 optie 'ik zet geld op mijn spaarrekening' hebben gekozen.

⁽²⁾ Deze stelling is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 4 opties 'ik beleg mijn geld zelf' en 'mijn geld wordt voor mij belegd' hebben gekozen.

⁽³⁾ Deze stelling is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 4 optie 'ik investeer op een andere manier' hebben gekozen.

Bijlage 5

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

8a. Waarom zet u momenteel meer geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

andere reden, namelijk:
auto en huisdier
Bonus gekregen
Corona, minder uitgaven daardoor
corona, waardoor minder ruimte voor ondernemen van activiteiten
Erfenis
ik spaar nu samen
Mijn man werkt nu ook, 1 extra inkomen
Toen hadden we nog geen kind
Verbouwing gedaan, spaarrekening is leeg.

Bijlage 6

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

8b. Waarom zet u momenteel minder geld op uw spaarrekening in vergelijking met vorig jaar?

andere reden, namelijk:	aantal
ander spaardoel na aankoop huis	1
Begonnen met studieschuld afbetalen	1
Beleggen	1
De rente is zo gedaald dat ik liever beleg.	1
door corona	1
DUO lening afbetaald	1
geen renre	1
Huis gekocht	4
Huis gekocht, verbouwing	1
ik ben gaan beleggen	1
Ik gebruik een deel om te beleggen	1
Ik heb onverwacht hogere medische kosten	1
Ik kan geen geld meer opzij zetten	1
Ik vergeet het steeds.	1
lage rente	1
Lage rente, sparen levert niks op	1
meer beleggen	1
Mijn buffer is momenteel hoog genoeg	1
Relatie is uit	1
Rendement	1
Stop het in me pensioen en crypto currency	1
Verbouwing betalen	1
Verbouwing huis	1
verhuisd en direct de woning verbouwen	1
Verhuisd van appartement naar eengezinswoning	1
Verhuizing	2
weinig rente	1

Bijlage 7

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

8c. Waarom belegt u momenteel meer geld in vergelijking met vorig jaar?

andere reden, namelijk:
andere inkomsten
De beleggingsmarkt is nu gunstiger
Huis gekocht
Ik heb al voldoende spaargeld als buffer
Ik heb meer spaargeld, dus meer ruimte om te beleggen.
lage rente op spaarrekening
Mijn spaarrekening is genoeg gevuld
minder sparen, meer beleggen
minder uitgaan
Nu net begonnen
ontdekt dat geld daar goed rendeert
pensioenopbouw
Rente
vorig jaar belegde ik nog niet
Vorig jaar belegde ik nog niet (wel 'regulier' sparen)

Bijlage 8

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

8d. Waarom belegt u momenteel minder geld in vergelijking met vorig jaar?

andere reden, namelijk:
Ga niet iedere maand beleggen. Doe meestal 1x groot bedrag per kwartaal
Geen goede investeringskansen
geld beschikbaar houden voor andere zaken
gestopt met aandelen
gezien onzekere situatie op de beurs, beleg ik minder
Ging slecht met koers
Onzekerheid door coronacrisis
Status financiële markt

Bijlage 9

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

8e. Waarom investeert u momenteel meer geld op een andere manier in vergelijking met vorig jaar?

andere reden, namelijk:
Crypto currency
dit deed ik vorig jaar niet. Het is een nieuw onstane interesse.
huis
Spaarrekening levert niets meer op
Toen nog niet in bezit van crypto currency

Bijlage 10

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

10. U kunt op verschillende manieren vermogen opbouwen. In welke manier(en) heeft u zich weleens verdiept? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:	aantal
Actief aflossen hypotheek voor lagere maandlasten	1
Crypto	4
crypto, vastgoed	1
geld genereren via investeren in Bitcoin.	1
hypotheek aflossen	2
Ik heb een huis gekocht en betaal de hypotheek af	1
mijn man heeft zich in de diverse mogelijkheden verdiept, ik niet	1
obligaties	1
pensioenadvies	1
spaar zakelijk voor investeren in vastgoed	1
Spaardeposito	1

Bijlage 11

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

11. Over welke van onderstaande financiële onderwerpen of producten zou u op dit moment geïnformeerd willen worden? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:
Andere manieren om duurzaam en milieuvriendelijk te investeren
Cryptomunten
Cryptovaluta
goedkoop wonen
Hoe de overheid de problemen op de huizenmarkt gaat oplossen, ik heb er niet zoveel vertrouwen meer in dat ze er nog wat aan gaan doen
investeren in vastgoed
Verduurzaming en financiën

Bijlage 12

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

12. Op welke manier(en) gaat u op zoek naar informatie over financiële onderwerpen of producten? (meerdere antwoorden mogelijk)

via een specifieke webpagina, namelijk:	aantal
ASN bank	1
beleggersbelangen	1
duo	1
duo.nl	2
Ing	1
ing.nl	1
Nibud	3
Nibud, Consumentenbond, etc.	1
porterenee	1
porterenee.nl	2
rabobank.nl	1
reddit DutchFIRE	1
Tweakers	1
wikipedia	1
youtube	1
Youtube,yahoofinance,enz	1

anders, namelijk:	aantal
Blogs	1
Blogs en vlogs	1
Boeken	3
Collega's	1
hypotheekadviseur	1
Instagram	1
lees fiscalert	1
online forums, boeken, artikelen/publicaties	1
Podcast Porterenee	1
podcasts	3
social media, andere websites	1
Youtube	2

Bijlage 13

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

13. Welke zoektermen gebruikt u dan bij een online zoekmachine?

	aantal
"actuele hypotheekrente", "koers -aandeel xx-"	1
"beleggen"	1
Aandelen, beleggen	1
advies [onderwerp] (e.g. afbetalen studieschuld)	1
Advies belegging	1
Afbetalen studieschuld	1
Afbetalen studieschuld, beste manier om te sparen	1
afhankelijk van het onderwerp, bv hypotheek	1
Afhankelijk van het product dat ik zoek. Meestal zoek regelingen op	1
afhankelijk van mijn vraag	1
Afhankelijk van situatie	1
Afhankelijk van waar het over gaat. Ik heb laatst informatie over crypto munten opgezocht. Hiervoor had ik gezocht met de zin crypto voor beginners	1
Afhankelijk van waar ik naar op zoek ben	8
Afhankelijk van waar ik naar op zoek ben, dus 'hypotheek' of 'beleggen' of een ander onderwerp	1
afhankelijk van zoekactie, bijvoorbeeld spaardoelen, rente,	1
Aflossen hypotheek Belastingdienst	1
Algemene termen en daarna specifieker	1
Algemene termen over pensien, en welk fonds ik bij zit	1
beeggen, sparen, hypotheek	1
Belastingvrije spaar grens	1
Beleggen	19
beleggen - crypto	1
Beleggen Hypotheek	1
Beleggen , tweede vorm van inkomen	1
Beleggen ABN/ing	1
Beleggen advies	1
Beleggen beginners klein vermogen	1
beleggen crypo bitcoins leren beleggen	1
Beleggen dummies	1
Beleggen ETF	1
Beleggen fondsen rendement	1
Beleggen indexbeleggen	1
Beleggen investeren aandelen	1
Beleggen investeren rendement EFT risico's	1
Beleggen of sparen? Hoe veilig beleggen	1

Beleggen pensioen sparen	1
Beleggen spaargeld	1
Beleggen tips, veilig beleggen	1
Beleggen voor beginners	2
Beleggen voor later	1
Beleggen weinig risico zekerheid rendement	1
Beleggen Investeren	1
beleggen termijn	1
beleggen, beleggen voor beginners, hoe te beginnen met beleggen	1
Beleggen, beleggingspensioen, duurzaamheidsobligatie,	1
beleggen, budget	1
Beleggen, cryptovaluta, risico's	1
Beleggen, dividend, financieel onafhankelijk	1
beleggen, duurzaam, groene investering, aandelen	1
beleggen, financieel advies	1
Beleggen, financien, starter,	1
beleggen, fondsbeleggen (meer gedetailleerde informatie vind ik indirect, daar google ik niet rechtstreeks op)	1
beleggen, geld besparen, investeren	1
Beleggen, groen, hypotheek	1
Beleggen, hypotheek berekenen	1
Beleggen, hypotheek, afbetalen studieschuld, starter, informatie, tips, hoe werkt ...	1
Beleggen, hypotheek, spaarrente, geld besparen, pensioenplan, investeren	1
Beleggen, investeren	1
Beleggen, investeren, hypotheek.	1
Beleggen, jong beleggen	1
Beleggen, maandlasten hypotheek, rente studieschuld, aflossen	1
Beleggen, obligaties, ETF	1
beleggen, passief inkomen, pensioen opbouwen	1
Beleggen, risico's beleggen	1
Beleggen, risico's van beleggen, beleggen lange termijn	1
beleggen, sparen etc	1
Beleggen, sparen voor pensioen	1
Beleggen, sparen, groen beleggen	1
beleggen, sparen, hypotheek aflossen	1
beleggen, sparen, pensioen	1
beleggen, vormen van beleggen, doel van beleggen	1
beleggen; rente	1
Besparen, sparen, hypotheek	1
Beste manier om te beleggen. Beste manier om te sparen Welke spaarmogelijkheden zijn er	1
Beurzen	1
Blogs etc	1

bv hypotheek, hypotheek advies, onafhankelijk hypotheek advies	1
Crypto munten	1
Hypotheek verlagen	1
crypto, beleggen, aandelen	1
Crypto, beleggingstips, rendement	1
dat ligt aan hetgeen waar ik naar op zoek ben.	1
Dát ligt aan wat ik zoek	1
Dat ligt er net aan wat ik zoek. Ik gebruik vaak de hoofdtermen, niet ingewikkeld. Voor hypotheek zoeken zoek ik op hypotheek, pensioen voor pensioen	1
Dat verschilt met waar ik op dat moment interesse in heb. Bijvoorbeeld manieren van beleggen, vermogen opbouwen, etc.	1
De naam van het onderwerp	1
De naam van het product	1
de naam van het product waarover ik meer informatie wil hebben	1
de namen van specifieke aandelen of woorden uit jaarverslagen	1
de termen die passen bij het onderwerp, bv studieschuld of beleggen	1
Dit is afhankelijk van hetgeen ik wil weten.	1
Divers	1
dividend	1
Duck duck go	1
duurzaam beleggen	1
Een specifiek aandeel, financieel rapport.	1
Effectief sparen, hypotheek met studieschuld, studieschuld afbetalen	1
Efficiënt met geld omgaan	1
Eigenschappen lineaire en annuïtaire hypotheek, bijkomende kosten hypotheek, hypotheektermijnen, vastgoed als investering, hypotheekvoorwaarden starters.	1
ETFs, beleggingsstrategie	1
financieel advies	1
financiële termen voornamelijk engelse websites	1
FIRE; indexbeleggen	1
forums	1
Gaat over hetgeen waar ik naar op zoek ben, dus dit kunnen tientallen zoektermen zijn. De vraag had meer afgebakend kunnen worden.	1
geen idee	5
geen idee, vanalles en verandert tijdens zoektocht	1
Geen idee, wat je maar nodig hebt. Alles kun je googlen.	1
Geen standaard zoekterm. Het hangt echt van mijn zoekdoel af. Zoals beleggen, hypotheek, belastingen etc.	1
Geld beleggen financiële situatie	1
Geld besparen beleggen	1
Geld besparen en/of beleggen	1
geld besparen, rijk worden	1
geld investeren voor later	1
Geld lenen	1
Geld sparen beleggen rente gevaren	1
Geld sparen, geld opzij zetten	1
Geld verdienen.	1
Beleggen	1

Gewoon de hoofdterm googlen en dan bv combineren met advies	1
goedkope aandelen, hypotheekvergelijking, hoge spaarrente, etc etc	1
Google	23
groen beleggen	2
het onderwerp waar ik informatie over wil + eventuele aanvullende zoekwoorden als ik op zoek ben naar specialistische informatie	1
hetgeen ik op dat moment in geïnteresseerd ben	1
Hoe kan ik veilig vermogen opbouwen	1
hoe werkt beleggen,	1
Hoe werkt beleggen? Wat zijn risico's?	1
Hoe werkt pensioen / hoeveel pensioen heb je nodig / hoe zorg ik voor genoeg pensioen	1
Hypotheek	3
hypotheek + banknaam	1
hypotheek aanvraag	1
hypotheek afsluiten eerste huis	1
Hypotheek beleggen investeringsfonds	1
Hypotheek berekenen Aflossen studieschuld	1
Hypotheek berekenen, groene beleggingen	1
Hypotheek eisen	1
hypotheek freelancers hypotheek zelfstandigen	1
Hypotheek hoogte	1
hypotheek of sparen	1
Hypotheek rente overzetten Sparen beleggen Etc.	1
hypotheek vrij, hypotheekrenteaftrek, vermogensbelasting	1
Hypotheek Huis kopen	1
Hypotheek Slim beleggen	1
hypotheek, beleggen	1
Hypotheek, beleggen, sparen, voordelen en nadelen beleggen, risico's	1
hypotheek, hoeveel kan ik lenen, inleg eigen vermogen	1
hypotheek, huis kopen, geld lenen	1
hypotheek, hypotheeker, overbruggingskrediet	1
Hypotheek, pensioen	1
hypotheek, sparen	1
Hypotheekrente	1
Hypotheekrente levensloopregeling	1
Hypotheken	1
Ik zoek op specifieke woorden naar gelang de informatie.	1
Ik zou zoeken naar de specifieke onderwerpen, dus 'hypotheek' of 'beleggen'.	1
Indexbeleggen	1
investeren	1
INVESTEREN GELD, BELEGGEN, RENTE	1
Investeren, aandelen kopen, bitcoin kopen	1

Investeren, beleggen	1
investeren, duurzaam beleggen, rendement	1
Investeren, ETF	1
investeren, passief inkomen, rendement (dit alles ook in het Engels)	1
Investering in ETF, investeren in fondsen, spaarrente	1
Is verschillend	1
Kernwoorden	1
Kosten hypotheek rente spaargeld hypotheekrenteaftrek eigen huis belastingvoordeel	1
laten beleggen	1
Lening, sparen, beleggen	1
Lijfrente, pensioen, beleggen, financiële buffer opbouwen	1
maatschappelijk betrokken laag risico beleggen	1
makkelijk beleggen	1
Makkelijk beleggen, spaarrekening hoge rente	1
Maximale hypotheek	1
maximale hypotheek pensioenopbouw zuinig leven, maximaal sparen	1
Nibud	1
nibud, buffer advies, mogelijkheden beleggen	1
online beleggen, beleggen, aandelen,	1
P/E ratio	1
pay off student loan / financial freedom / manage finances / etc.	1
Pensioen goed regelen Sparen nog moeite waard	1
Pensioen inkomsten	1
Pensioen opbouw jongvolwassenen	1
pensioen opbouwen aanvullend premie	1
Pensioen potje opbouwen Beleggen hoe werkt dat	1
pensioen kosten belggen	1
Pensioen; universiteit; opbouw pensioen	1
Pensioenfondsen, beleggingsopties, hypotheek student, studieschuld	1
pensioenopbouw, sparen, beleggen, obligaties	1
Pensioenoverzicht, hypotheek afsluiten	1
Pensioensparen, lijfrente, ZZP sparen, Nibud,	1
Rendement Beleggen Investeren Crypto	1
Slim sparen	1
Spaar mogelijkheden	1
Spaarmogelijkheden	2
spaarplan, hypotheekadvies, hypotheek vergelijken	1
spaarrekening	1

Spaarrekening, beleggen	1
Spaarrente, duurzaam beleggen	1
spaarrente, termijndeposito	1
Sparen	4
Sparen beleggen investeren	1
Sparen deposito investeren	1
Sparen geld beleggen opties	1
Sparen ing	1
sparen of beleggen studieschuld afbetalen of beleggen	1
sparen van eigengeld	1
Sparen voor later, investeren in huis,	1
Sparen, beleggen,	1
sparen, beleggen, afbetalen	1
sparen, beleggen, hoe kan ik beginnen met belegen	1
sparen, beleggen, hypotheek	3
Sparen, extra aflossen hypotheek	1
Sparen, geld	1
sparen, geld opzij zetten,	1
Sparen, geld verdienen	1
Sparen, geld, hypotheek	1
sparen, hypotheek afsluiten, beleggen, eigen huis.	1
Sparen, meer geld.	1
Sparen, meerjaren, inflatie	1
sparen, meeste rente, beste spaarvorm	1
Sparen, of op de site van ing	1
Sparen, pensioen, financiën op orde	1
Sparen, pensioenopbouw	1
sparen, rente	1
Sparen, rente, deposito, hypotheek, geld vastzetten	1
sparen, rente, financiën	1
Sparen, studieschuld aflossen	1
specifieke banken of hypotheek aanbieders	1
Specifieke beleggingsinstrumenten	1
Specifieke vragen als ik die heb	1
Starten met beleggen	1
Studieschuld	2
studieschuld afbetalen, beleggen, hypotheek	1
studieschuld, beleggen	1
studieschuld, hypotheek, rente	1
Subsidie, verduurzaming, groen lenen, belegging, aandelen	1
Tips beleggen	1
Tips beleggen Tips investeren	1
Tips sparen beleggen hypotheek Vereniging Eigen Huis advies	1
Tips voor beleggen, beleggen voor beginners	1

Tips voor sparen	1
Uhm geen idee eigenlijk. Het is al meer dan een paar jaar geleden dat ik informatie zocht.	1
Uitleg, definitie, wat is	1
Vanalles	1
Veilig beleggen	1
Vermogen opbouwen	1
Verschilt per zoekopdracht	1
vix, short	1
voor pensioen: "particulier opbouwen pensioen" "geen pensioenopbouw, wat zijn mijn mogelijkheden" Voor hypotheek: "hypotheekadviseur", "waarop letten bij hypotheek", "eigen inleg hypotheek" etc.	1
Waar kan ik in 2021 het beste in beleggen Wat is een normaal rendement De gevaren van beleggen Investeren of sparen?	1
Wat ik wil weten	1
Wat kan ik lenen voor een huis	1
Wisselend	1
zelf pensioen opbouwen,	1
Zelfstandig Beleggen, de giro, laten beleggen	1
zelfstandig beleggen, degiro	1

Bijlage 14

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

14. Met wie praat u in uw omgeving over geld (personen en instanties)? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:	aantal
Accountant	1
Andere familieleden	1
Begeleider	1
broer/zus	7
collega's	10
familieleden	3
Grootouders, schoonouders	1
Met mijn begeleiding van RIBW.	1
persoonlijke begeleidster	1
Schoonouders	1

Bijlage 15

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

16. Welke zorgen heeft u over uw financiën?

	aantal
afbetalen studieschuld, mijn vermogen om onverwachte kosten te kunnen betalen, vastzitten aan leningen, onzekerheid over inkomen vanwege tijdelijke arbeidscontracten, de studieschuld van mijn partner, kunnen we in de komende 10 jaar überhaupt een hypotheek krijgen,	1
Afbetalen van studieschuld en het kopen van een huis	1
Afbetalen van studieschuld en het kunnen kopen van een huis	1
Alles wordt duurder	1
Als de kosten hoger worden, dan de baten	1
als ik geen werk heb	1
Als mijn ex verhuist verdubbelen mijn vaste lasten.	1
Als wij onze baan ooit verliezen	1
Baanverlies	1
Bestaat pensioen straks nog wel? Heb ik voldoende buffer? Hoe spaar je het effectiefst?	1
Betaal hoge pensioenpremie maar twijfel of ik later een fatsoenlijk pensioen krijg. Alles wordt duurder maar salarissen stijgen minder hard mee	1
Betalen hypotheek op de lange termijn in geval van arbeidsongeschiktheid of overlijden. Is er nog wel pensioen tegen de tijd dat wij daar aan toe zijn?	1
Dat alles te duur wordt	1
Dat de druk om studieschuld te betalen er voor gaat zorgen dat ik niet een appartement kan gaan huren of later een huis kan gaan kopen. Dat gebrek aan inkomsten ervoor zorgen dat ik niet de dingen kan doen die ik graag wil doen.	1
Dat er grote uitgaven aan komen en ik niet genoeg geld heb of overhou	1
Dat er niet genoeg zal zijn conform mijn wensen voor een mooie losstaande woning.	1
Dat er niet voldoende geld is voor zowel wonen, nu & later, buffer, vakantie en leuke dingen.	1
Dat er nog een heleboel leven overblijft aan het einde van mn geld.	1
Dat er te weinig geld is om fatsoenlijk van te kunnen leven en dat ik dan iedere cent om moet draaien	1
Dat ik de stijging van de huizenprijzen niet kan bijhouden met mijn spaargedrag. En dat mogelijke inflatie mijn pogingen tot vermogenscreatie vernietigen.	1
Dat ik fouten zal maken	1
Dat ik geen buffer heb, altijd blijf huren, geen kind(eren) kan veroorloven	1
dat ik geen huis kan kopen	1
Dat ik geen huis kan kopen omdat ik alleen ben en weinig spaargeld heb	1
Dat ik geen pensioen krijg, dat ik te weinig geld heb om na mijn pensioen van te kunnen leven.	1
Dat ik huur niet kan betalen	1
Dat ik in de schulden kom	1
dat ik in de toekomst geld tekort kom	1
Dat ik krap bij kas zit. Onvoorziene uitgaven. Ziek worden.	1
Dat ik letterlijk alleen maar leef om te kunnen werken, want er moet geld verdiend worden, want anders sta je nergens. Zonder geld ben je een nobody en kom je in de problemen, dus je moet werken ipv je leven leiden.	1

Dat ik maat niet van de grond kom. Ben nu 29 met twee universitaire masters maar geen baan. Mijn vriend is 36 en verdient goed, maar niet goed genoeg om in zn eentje een hypotheek te kunnen dragen. Samen hebben we zon 65 000 euro studieschuld. Hoe moeten we ooit een huis kopen?	1
Dat ik mijn baan kwijt raak en in de financiële problemen kom	1
dat ik mijn rekeningen niet kan betalen	1
Dat ik niet kan werken en daardoor mijn huis niet zou kunnen betalen of gedwongen moet verkopen op een ongunstig moment	1
Dat ik niet voldoende werk blijf houden als ZZP'er.	1
Dat ik te weinig verdien om een hypotheek te kunnen krijgen. Dat werk ineens stopt, omdat ik freelancer ben. Dat ik geen pensioen opbouw.	1
Dat ik teveel uitgeef, geen overzicht heb en achterstallige rekeningen op gaan stapelen	1
Dat ik uiteindelijk te kort kom.	1
Dat ik voor mijn eigen pensioen zal moeten gaan zorgen omdat de pensioeb potjes leeg raken	1
Dat mijn huur en andere vaste lasten meer stijgen dan mijn inkomen	1
Dat mijn medische kosten straks zo hoog worden dat ik niet meer kan rondkomen	1
de betaalbaarheid en het finaciele systeem in zijn algemeen met al die staatsschulden dat dat kan bestaan	1
De rentestanden, dat spaargeld niks meer waar is bij de bank.	1
Door mijn baan kwijt te raken	1
Een baan vinden	1
evt bang verlies baan	1
Financiële crisis	1
Fysiek geld wordt minder waard. Verwachting dat banken negatieve rente gaan heffen op sparen, dus waarom zou ik het dan nog op een spaarrekening zetten? Geld sparen = geld verliezen in dat opzicht. Dus nu aan het oriënteren in beleggen om zo dan toch nog maar iets van vermogen te kunnen opbouwen.	1
Geen huis kopen ivm studieschuld, huur elk jaar hoger, inkomen stijgt niet significant mee dus kosten worden hoger, zorgverzekering hoger,	1
geen huis kunnen kopen	1
Geen huis kunnen kopen ondanks redelijk salaris, maar alleenstaand	1
Geen hypotheek kunnen krijgen ivm studieschuld.	1
geen koophuis kunnen kopen als starter, of met een torenhoge hypotheek vastzitten. Daarnaast zorgen over pensioen	1
Geen pensioen kunnen opbouwen, geen huis kunnen kopen (dus later problemen krijgen want zzp'er) verlies van inkomen, arbeidsongeschiktheid, schulden opbouwen	1
Geen vast inkomen	1
Genoeg geld hebben voor later	1
Genoeg geld voor het kopen van een huis, gezin starten	1
Genoeg inkomsten	1
Genoeg pensioen op te bouwen om dezelfde levensstandaard te bouwen als ik momenteel heb. Meeste gaan er op achteruit	1
Heb ik straks wel genoeg inkomen, is dat inkomen stabiel genoeg, etc.	1
Het niet rond kunnen komen	1
het studeren van mijn kids	1
het wegvallen van inkomen. mijn pensioen.	1
Het zal waarschijnlijk bij lange na niet genoeg zijn	1
Hoe de economie zal zijn als alles weer open is.	1
hoe het pensioenstelsel eruit ziet nadat ik met pensioen ga, kans is groot dat deze een stuk meer versobert is tegen die tijd	1

Hoe ik als alleenstaande ooit de stap naar bijv een eigen huis moet maken. Sparen is met een huur van bijna €750 praktisch onmogelijk.	1
hou ik liever voor mezelf	1
Huis gekocht, kind op komst en geen vast contract. Geeft onduidelijkheid over de toekomst.	1
Huis kunnen blijven betalen	1
ik heb een bijstandsuitkering en dat is erg weinig	1
Ik heb momenteel nauwelijks de middelen om te sparen (ik zit in de WW met vaste lasten die dit complete bedrag opslokken)	1
Ik kan niet heel veel geld maandelijks missen dus ik kan niet snel sparen. Ik zou wel graag een buffer willen opbouwen maar is lastig.	1
Ik maak me zorgen over wat er zou gebeuren als ik mijn baan verlies.	1
Ik verdien al jaren onder modaal, ondanks mijn redelijke opleidingsniveau	1
Ik werk in de tourisme branch. Ik ben er meer mee bezig of ik mijn baan kan behouden	1
Ik wil graag zsm mijn schuld afbetalen.	1
Inkomenszekerheid	1
Is het wel goed hoe ik nu bezig ben?	1
Is m'n pensioen wel goed geregeld? Hoe zit dat bij mijn partner?	1
Kan ik een hypotheek kan betalen Houd ik mijn baan	1
Kan ik wel huis kopen?	1
Kinderen kosten veel geld	1
kleine lening + studieschuld + huis kopen	1
Kom ik in de toekomst wel rond met mijn geld en hoe kan ik later groter (en dus duurder) wonen?	1
Kopen van een huis. Huren is zo duur waardoor ik weinig opzij kan zetten. En daardoor geen huis kan kopen.	1
kosten voor onderhoud van een huis bijv. , stabiliteit inkomsten	1
Lage lonen, regressief belastingstelsel, negatieve spaarrente, persoonlijke capaciteit	1
Makkelijk in geld uitgeven en soms lastig om goede en kwalitatieve deals te vinden. Zo kom ik bij Marktplaats altijd bij oplichters terecht waar mijn zussen juist goede deals vinden.	1
Met een gezin op basis van 1 inkomen vrees ik dat het onmogelijk is om nog een woning te kopen.	1
Minder inkomen door verlopen contract in combinatie met de huidige economie	1
niet voldoende pensioen, kosten voor eigen huis	1
Niet voldoende rond kunnen komen	1
Niks is zeker dus wil ik wel een buffer hebben voor als het even tegen zit	1
Nog amper pensioen opgebouwd: na 4 jaar buitenland gewoond en nu werkgever zonder automatische regeling, moet dus zelf actie gaan ondernemen voor later. Huurwoning lijkt relatief duur, maar koopwoning voor alleenstaande sowieso buiten bereik nu dus hopelijk over 5 jaar betere tijd voor kopen.	1
Nu nog geen	1
Of alles goed blijft gaan	1
of er een stabiele inkomensstroom blijft, of ik een huis kan betalen, of er nog wel aow/pensioen is tegen die tijd	1
Of er genoeg buffer is voor als er iets veranderd in negatieve zin	1
of er genoeg is om van rond te komen	1
Of er voldoende overblijft voor de oude dag en voor de kinderen	1
Of genoeg heb en alles kan betalen en studieschuld kan aflossen en meeste zorgen over kopen van huis aangezien nu onbetaalbaar is starters/net-afgestudeerden met een studieschuld	1
Of het geld wat ik nu opzij zet überhaupt nog wat waard zal zijn tegen de tijd dat ik het nodig heb.	1
Of het genoeg blijft	1

Of het mogelijk gaat zijn een huis te kopen,	1
Of het ooit gaat lukken om een huis te kopen, en of ik het na de aankoop daarvan nog wel ga redden financieel. Ik denk dat er best wel een grote kans is dat ik straks niet meer op vakantie kan als ik een huis gekocht heb. Zo duur zijn de huizen nu. En ik vind het heel erg oneerlijk dat mensen die ouder zijn wel op een normale manier een huis hebben kunnen kopen en wel lekker op vakantie kunnen (en ver ook). Ik maak me daardoor ook zorgen over of ik mijn baan zal houden in de toekomst. Als ik een huis heb en ik verlies mijn baan, dan heb ik een groot probleem. Oftewel de situatie is uitzichtloos. Er zit niks anders op dan thuis blijven wonen ookal wil ik dat helemaal niet.	1
Of het pensioen hoog genoeg is, of vaste lasten niet blijven stijgen	1
Of het pensioen wel genoeg zal zijn en of ik dus meer of minder zelf pensioen moet sparen.	1
Of ik aan mijn financiële verplichtingen kan blijven voldoen bij bvb verlies baan oid	1
Of ik alleen mijn doelen wel red	1
Of ik alles kan blijven betalen.	1
Of ik de rekeningen kan betalen	1
of ik een huis kan kopen op korte termijn ik bouw geen pensioen op via werkgever	1
of ik genoeg pensioen ga hebben	1
Of ik genoeg pensioen opbouw om later van rond te komen	1
Of ik het red om een baan te vinden voordat ik mijn huis moet verkopen.	1
of ik later als starter wel een lening kan krijgen om een huis te kopen.	1
Of ik me financieel wel goed kan redden als m'n ouders er niet meer zijn bijv.	1
Of ik mijn baan wel behoud en dan mijn hypotheek wel kan blijven betalen.	1
Of ik naast de vaste lasten wel geld overhou voor eten. Leuke dingen doen is geen geld voor maar is ook niet zo belangrijk als eten	1
Of ik ooit een huis kan betalen. Dat mijn spaargeld niks waard is.	1
of ik ooit een locatie kan hebben voor mijn dierenopvang en of ik een groter huis kan hebben later.	1
Of ik voldoende buffer heb en voldoende te besteden na pensioenleeftijd.	1
Of ik voldoende geld zal hebben om een financieel zorgeloos leven te kunnen leiden.	1
of ik weer een baan krijg	1
Of ik wel een huis kan betalen	1
Of ik wel kan doen wat ik zou willen	1
Of ik wel kan rondkomen. Ik sta op een punt een Wajong aan te vragen, maar ik vrees dat dat afgekeurd zal worden	1
of ik wel rond kan komen later	1
of mijn studieschuld mij in de toekomst in de weg zal staan bij bijvoorbeeld een hypotheek + of ik te financieel afhankelijk ben van mijn partner bij wie ik in woon want wat als wij in de toekomst uit elkaar gaan	1
Of we alles kunnen betalen wanneer er kinderen zijn	1
Of we alles nog wel kunnen betalen zoals we gewend zijn en of we onze dochter kunnen bieden wat wij ooit thuis konden en mochten dien wat betreft studie/rijbewijs.	1
Of we het allemaal redden gezien de corona situatie	1
of we het allemaal wel gaan redden	1
Of we het huis nog kunnen blijven betalen bijvoorbeeld	1
Of we wel genoeg hebben. We hebben net een huis gekocht	1
Ondanks dat we sparen en mogelijk niet genoeg geld is in de toekomst	1
Onvoldoende spaargeld	1
Onzekerheid	1
onzekerheid en onafhankelijkheid	1
ONZEKERHEID OP DE ARBEIDSMARKT, BEHOUD VAN INKOMEN	1

op het moment moet ik mijn spaargeld aanspreken om te kunnen studeren. dit geeft mij stress omdat er consequent meer geld uit gaat dan er binnenkomt.	1
Over hoe ik rond moet komen met steeds hogere medische kosten en een uitkering.	1
Pensioen	2
Pensioenopbouw, grote uitgaven	1
soms vraag ik me af of ik het over tien jaar allemaal nog kan betalen aangezien alles elk jaar duurder wordt	1
Stabiliteit in mijn baan zekerheid en daarmee een inkomen - de onmogelijkheid om mijn studieschuld af te betalen en welke gevolgen dat bijv. heeft in de dingen die ik kan doen in mijn vrije tijd en levensloop zoals het kopen van een huis	1
Stel dat ik m'n baan kwijtraak, hoe kan ik mezelf dan onderhouden als ik een hypotheek heb. Vooral als alleenstaande..	1
Studieschuld	2
studieschuld, hypotheek en duurdere huizenmarkt	1
Studieschuld, onzekere toekomst	1
Studieschuld, toekomstig inkomen	1
Te weinig geld hebben.	1
Te weinig hebben om rond te komen. Of baan verliezen en daardoor schulden opbouwen	1
Te weinig inkomen teveel kosten	1
Te weinig inkomsten	1
Te weinig inkomsten of te weinig geld voor mijn kind (school, hobby's e.d) of te weinig geld om een huis te kunnen kopen.	1
te weinig verdienen om te sparen	1
Te weinig voor de toekomst	1
tekort komen	1
tekorten	1
the great reset	1
Vaneege medische redenen is de kans dat ik een baan met een fatsoenlijk loon zal vinden erg klein, waardoor ik vrees een leven te moeten leiden waarbij financieel alleen ruimte is voor de absolute noodzakelijkheden	1
Verlies van inkomen en daardoor niet rond kunnen komen	1
Volgend jaar begin ik met het aflossen van mijn studielening. Ondanks dat ik goed geïnformeerd wordt, is het niet helemaal duidelijk wat de werkelijke impact gaat zijn op mijn financiën. Daarnaast is mijn toekomstige inkomen nog onduidelijk, omdat ik momenteel geen vast inkomen meer heb. Dit maakt het lastig om goede toekomstplannen te maken.	1
Wanneer er een van ons geen baan meer heeft. Teenslag met het huis wat geld kost.	1
Wat de Corona-maatregelen in de toekomst voor effect hebben op alle inkomsten en uitgaven. Ook voor mijn kinderen..	1
Wat de juiste manier is om geld te hebben op de lange termijn en of er genoeg is voor bijv kids in de toekomst	1
Wat de overheid voor n geintjes uit gaat halen met mijn uitkering, hoever alle kosten nog omhoog gaan, alle idiote rekeningen van bv gemeentelijke belastingen waarvoor ik telkens kwijtschelding moet aanvragen en dan maar weer nagelbijten...	1
Weet niet hoe de toekomst eruit ziet.	1
Zit in de schuldsanering, bang dat ik er niet uitkom	1
zonder werk komen te zitten	1
Zowel ik als mijn partner bouwen geen pensioen op. We sparen wel maar de spaarrente is erg laag. We hebben heel lang gehuurd en hebben nu pas een huis kunnen kopen waardoor we de hypotheek sneller af willen/moeten betalen. De risico's van beleggen etc	1

Bijlage 16

17. Welke van onderstaande vragen baren u het meest zorgen? Sorteert de vragen in de juiste volgorde door de vraag die u het meest zorgen baart bovenaan te plaatsen.

absoluut	positie 1	positie 2	positie 3	positie 4	positie 5	score
Heb ik later (als ik geen inkomen meer heb) voldoende geld om van te leven?	88	52	21	13	9	748
Kan ik een huis kopen?	53	27	38	13	29	543
Kan ik later de zorg betalen?	11	47	53	29	31	491
Kan ik later een gezin onderhouden?	21	40	49	40	4	497
Kan ik later mijn kinderen laten studeren?	11	20	24	34	51	325

Bijlage 17

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

18. Over welke financiële middelen beschikt u wanneer u de pensioenleeftijd bereikt? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:
een deel AOW en een deel opgebouwd pensioen via vorige werkgever
Ik heb een 2 panden geërft van mijn vader.
Lijfrente
mogelijk beleggingen/woning, heb nog 40 jaar om dat op te bouwen
Mogelijk nog andere dingen zoals spaargeld, duurt nog lang
Nog zien hoe het er dan voorstaat. De andere opties zijn het plan
Onderneming
Verkoop eigen bedrijf
Weduwenuiterking
zelf opgebouwd pensioen. Banksparen(?)

Bijlage 18

21. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

absoluut	helemaal mee eens	mee eens	niet mee eens, niet mee oneens	mee oneens	helemaal mee oneens	totaal
Ik vertrouw erop dat ik mijn opgebouwde pensioen ook daadwerkelijk ontvang, als ik met pensioen ga.**	61	174	79	94	26	434
Ik kan meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	28	168	133	178	63	570
Ik wil meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	63	199	135	148	25	570
Ik ben van plan me te verdiepen in de verschillende manieren om geld opzij te zetten.	34	218	169	112	38	570
Ik verwacht dat ik later, na mijn pensioen, voldoende geld heb om lekker van te kunnen leven.	51	269	165	50	35	570
Ik ben van plan mezelf beter te informeren over de verschillende financiële producten.	31	221	204	91	23	570
Ik maak me zorgen over de economische toekomst van Nederland.	72	215	139	121	23	570
De coronacrisis heeft invloed (gehad) op mijn huidige financiële situatie.	38	106	144	194	87	570
Ik maak me zorgen over mijn financiële toekomst.	52	120	124	202	72	570

relatief	helemaal mee eens	mee eens	niet meeeens, niet meeeens	mee oneens	helemaal meeeens	totaal
Ik vertrouw erop dat ik mijn opgebouwde pensioen ook daadwerkelijk ontvang, als ik met pensioen ga.**	14%	40%	18%	22%	6%	100%
Ik kan meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	5%	29%	23%	31%	11%	100%
Ik wil meer geld opzij zetten voor later dan ik nu doe.	11%	35%	24%	26%	4%	100%
Ik ben van plan me te verdiepen in de verschillende manieren om geld opzij te zetten.	6%	38%	30%	20%	7%	100%
Ik verwacht dat ik later, na mijn pensioen, voldoende geld heb om lekker van te kunnen leven.	9%	47%	29%	9%	6%	100%
Ik ben van plan mezelf beter te informeren over de verschillende financiële producten.	5%	39%	36%	16%	4%	100%
Ik maak me zorgen over de economische toekomst van Nederland.	13%	38%	24%	21%	4%	100%
De coronacrisis heeft invloed (gehad) op mijn huidige financiële situatie.	7%	19%	25%	34%	15%	100%
Ik maak me zorgen over mijn financiële toekomst.	9%	21%	22%	35%	13%	100%

**Deze stelling is alleen gesteld aan respondenten die bij vraag 18 de optie 'pensioen dat ik opbouw / heb opgebouwd via mijn (vorige) werkgever' hebben gekozen.

Bijlage 19

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

22. Hoe kan een bank of verzekeraar u het beste benaderen met informatie over inkomen voor later? (meerdere antwoorden mogelijk)

anders, namelijk:	aantal
Banken en verzekeraars hebben een eigen belang, dus die vertrouw ik minimaal	1
Bankmail	1
Geen vertrouwen in bank of verzekering	1
ik vertrouw informatie van banken niet snel	1
Niet	6
Niet; ik zoek het zelf wel uit	1
Persoonlijk	1
Persoonlijk gesprek	3
podcasts met onafhankelijke inhoudsdeskundigen	1
post	1
Telefonisch	3
telefonisch met verificatie	1
Via hun website	3
Via tussenpersoon	1

Bijlage 20

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

24. Kunt u aangeven waarom u hier wel/geen gebruik van zou maken?

zeker wel	aantal
De drempel voor mij om meer te beleggen op dit moment is de onduidelijkheid en gebrek aan transparantie bij financiële instellingen, en het gebrek aan garantie dat ik op zijn minst mijn inleg terugkrijg.	1
Doe ik al	6
Doe ik al en is gemakkelijk	1
eenvoud geen omkijken	1
eenvoud gemak	1
Gemak en een doorlopende groei	1
Ideaal omdat je dan vast spaart	1
Ik heb er nu te weinig verstand van. Als de informatie en uitleg makkelijkere worden en je precies weet waar je aan toe bent en welk bedrag je mist zou ik er wel gebruik van maken.	1
Ik vind sparen heel belangrijk	1
In zekere zin doe ik dit nu ook bij mijn bank, door een beleggingsrekening te hebben waar maandelijks automatisch geld naar overgemaakt wordt.	1
is makkelijker voor mij	1
Je gaat ervan uit dat de bank wel verstand heeft van beleggen.	1
Laagdrempelig	1
maandelijks geld opzij zetten voor kind	1
makkelijk en niet veel omkijken naar	1
Makkelijk maar op dit moment te hoge kosten	1
Omdat dat dan iets is waar je niet over na hoeft te denken.	1
Online berichten of via telefoon hebben niet mijn voorkeur omdat die wegvallen in de massa. Een persoonlijke benadering heeft mijn voorkeur.	1
Op dit moment is beleggen een aantrekkelijke optie voor mij, maar heb ik er te weinig verstand van om eraan te beginnen. Als mijn bank mij hier meer in zou steunen, dan zou ik zonder twijfel al snel beginnen met beleggen.	1
Sparen als vaste last, zodat er hele opzij gezet wordt	1
Zelf aan denken vergeet ik	1
waarschijnlijk wel	aantal
Afhankelijk van de kosten voor het beleggen.	1
Alleen als ik de bank vertrouw. Ik vind dat de meeste mensen die voor anderen beleggen geen eigen ervaring hebben met hun eigen middelen.	1
Als ik tegen lage kosten automatisch kan beleggen, dan zal ik hier wel gebruik van maken.	1
Als ik wordt ontzorgt en dit voor mij geregeld wordt zonder dat ik zelf alle ins-en-outs moet weten.	1
Als je kunt beleggen met kleine bedragen, tot 100€, dan zou dat aantrekkelijk zijn. Nu lijkt dat enkel te kunnen met grote bedragen die ik niet missen kan en liever spaar dan risico loop.	1
Altijd handig, als het simpel in gebruik is	1
angst om inleg kwijt te raken	1
Bang om geld te verliezen.	1
Beleggen lijkt me interessant maar vind het nu vaak te ingewikkeld	1
Beleggen lijkt voor een leek erg lastig, als het makkelijker wordt gemaakt wordt de drempel lager om in te stappen	1

Bespaart een hoop uitzoekwerk	1
Bij beperkt risico zou ik op een gemakkelijke manier wel willen beleggen	1
Dan doe je het ook echt	1
Dan gaat het automatisch en hoef je er niet naar om te kijken, en heb je vertrouwen	1
Dan gaat het ongemerkt, mis je het geld niet.	1
Dan kun je het zien als afschrijving	1
Dan weet ik dat ik een toekomst heb en dan minder financiële problemen	1
dan worden een aantal zaken voor je geregeld.	1
De gevaren van beleggen is ook een punt om goed over na te denken	1
De stap is dan minder groot. Ik ben al geïnteresseerd in beleggen. Het is slechts de drempel waar ik overheen moet.	1
Dit is makkelijk	1
doe ik nu ook, eenvoudig en zonder zorgen	1
Doe ik reeds	1
Door maandelijks een vast bedrag in te leggen spreid je het risico van markt timing	1
Duidelijkheid	1
Eenvoud en rendement	1
Eenvoudig en betrouwbaar	1
Elke drempel die weggenomen wordt maakt het voor mij, de klant, gemakkelijker om te investeren. Wanneer iets weinig moeite kost zal ik en ik denk mijn medemens gemakkelijker instappen.	1
Er niet steeds zelf mee bezig te hoeven zijn, uit handen geven, zekerder gevoel	1
Gaat automatisch	1
geen omkijken meer naar	1
Gemak	4
gemak, en ik ben nu net op zoek naar een nieuwe leverancier voor automatisch beleggen	1
Gemak, geen noodzaak om er veel tijd in te steken	1
Gemakkelijk, geen omkijken naar	1
Gemakkelijk, weinig risico	1
Goede stok achter de deur. Spaarrekening levert namelijk niets meer op.	1
handig	1
Het gaat automatisch van de rekening af en hoef je er niet aan te denken	1
Het gemak en daarnaast beschikken zij over kennis van beleggen	1
Het gemak maakt het aantrekkelijker.	1
Het gemak, weten wat je kwijt bent per maand.	1
het is een goede manier om je geld te investeren	1
Het is gemakkelijk als het wordt afgeschreven. Hoef er dan niet zelf meer aan te denken om in te leggen. Zou nog mooier zijn als de bank inziet dat er een daling is, dat er dan een max. aangegeven bedrag afgeschreven wordt om te profiteren van de lagere markt.	1
Het is makkelijk. Ik wil er soms niet altijd over hoeven na te denken. Voor bijvoorbeeld veilige beleggingen. Een klein maandelijks bedrag, klinkt prima.	1
Het lijkt me interessant als ze redelijk kunnen garanderen dat het geld oplevert en het risico niet te groot is	1
Het moet geld zijn dat ik overhoud, niet geld dat ik nodig heb.	1
lets wat je niet mist maar wat je later wel wat van kan kopen	1
Ik ben bang dat de risico's te groot zijn	1
ik denk er al over na en dat maakt het wel makkelijk, dan hoef ik het niet helemaal zelf meer uit te zoeken	1
Ik doe dit al	2
Ik doe het nu ook al. Als je een leuke, makkelijke optie krijgt is het leuk om dat uit te proberen	1

Ik doe het tot nu toe zelf i.v.m hoge extra kosten!	1
Ik durf de gok te nemen met geld wat ik zou kunnen missen	1
Ik heb geen ervaring of tijd voor beleggen, als iets makkelijker kan, zonder teveel poespas met een rendabele uitkomst dan zou dat zeker uitkomen.	1
Ik heb wel interesse maar geen verstand ervan. Ik wil een gegarandeerd resultaat	1
Ik vind gemak en kunnen beleggen zonder er zelf veel inzicht in te hebben wel wat waard	1
Ik weet niet of beleggen een goed idee is. Ik wil eerst meer buffer opbouwen	1
Ik weet niet zeker of ik dat bedrag iedere maand wel kan missen.	1
Ik wil iedere maand zelf beslissen	1
Ik zie nu door de bomen het bos niet meer.	1
Ik zou eerst willen weten of dit financieel gunstig voor me is en risico's met zich meebrengt	1
Ik zou er eerst wel meer van willen weten maar als het goed uitpakt ben ik hier zeker in geïnteresseerd.	1
Ik zou graag gaan beleggen, dus als het makkelijk gemaakt wordt is dat interessant voor mij.	1
Ik zou graag inzicht willen houden in de beleggingen, maar ik zou er niet super actief mee bezig willen zijn	1
ik zou mij hier helemaal in moeten verdiepen en dan wil ik alle in's en out's weten. Ook zal een financieel adviseur of bank mij moeten laten zien dat de belegging veilig en rendement heeft.	1
ik zou pas gaan beleggen nadat ik een koophuis heb kunnen kopen. Als ik eenmaal ga beleggen, wil ik er niet te veel mee bezig zijn. Liever minder opbrengsten dan hoge risico's lopen.	1
interessante optie	1
Investing voor toekomst	1
Is handig als je een spaardoel hebt, dan kun je ook niet 'per ongeluk' aan dit geld komen.	1
Is makkelijker als dit automatisch gaat en toch een soort van periodiek sparen en investeren	1
Komt betrouwbaar over, kost weinig moeite	1
Laagdrempelig; zelf minder zorgen.	1
Laagdrempelig. Maar zou wel de risico's en voor/nadelen willen weten	1
Langzaam wordt het steeds meer	1
Ligt aan waarin belegd wordt met mijn geld	1
Makkelijk en overzichtelijk, misschien ook betrouwbaar	1
Makkelijk te beleggen maar ook makkelijk om er vanaf te komen	1
Makkelijk, hoeft er niet naar om te kijken en dan heb je bijna verzekerd een extra beetje	1
Makkelijke manier van beleggen en zo zet je toch geld opzij voor later.	1
makkelijker	1
Misschien wel als er niet veel risico aan verbonden is	1
Omdat deze bank of verzekeraar mij dan ook uit zou kunnen leggen waarom het verstandig is. Zelf zou ik er niet aan beginnen.	1
omdat het dan automatisch afgescreven wordt en je er zelf dus niet meer aan hoeft te denken	1
Omdat het meer risico met zich mee brengt	1
Omdat het mijn eigen zorgen weg neemt	1
Omdat het verstandig is om te gaan beleggen en dit een makkelijke manier is	1
omdat ik er dan zelf niet over hoeft na te denken en me er in hoeft te verdiepen	1
Omdat je dan makkelijker instapt	1
Praktisch	1
Risico van beleggen en slechte ervaring van ouders	1
wanneer het mij ook echt iets oplevert (dus een goede rente) wil ik dit zeker gaan doen maar tot nu toe valt het erg tegen wanneer je klein bedrag opzij zet	1
Weinig moeite	1

Wij willen dat zelf bepalen en inschatten zodat wij niks te kort komen voor de vaste lasten	1
Wil eigen beheer erover	1
Zekerheid en duidelijkheid	1
zodat je elke maand een klein bedrag (Wat je kan missen) opzij kan leggen zonder dat het een grote impact heeft op je saldo maar langzaam aan wel voldoende spaargeld opbouw	1
Zonder zelf uitzoeken toch op een verstandige en rendabele manier geld beleggen	1
Zou er wel inzicht in willen hebben en meer kennis over opdoen voordat ik dit zou doen.	1
zou ook willen kijken naar vermogen. Mijn vermogen dreigt te richting vermogensbelasting te gaan. Wil alleen dingen doen die belastingtechnisch kloppen.	1

neutraal	aantal
Afhankelijk hoe risicoavers het beleggen is en in welke doelen en (lucratieve) organisaties (milieu / wapenhandel etc)	1
Afhankelijk van de regels van mijn werkgever (insiderregeling financiële instelling)	1
Afhankelijk van de voorwaarden	2
Afhankelijk van de voorwaarden en het verschil met de andere producten	1
Afhankelijk van details over het aanbod	1
Als een bank zo n service zou aanbieden zou ik er misschien gebruik van maken maar dat hangt af van de precieze voorwaarden	1
Als ik daar genoeg geld voor heb en er weinig risico aan zit, zou ik het wel doen	1
als ik spaargeld genoeg zou hebben wel, op dit moment is dat niet zo.	1
Automatisch of handmatig maakt niet wezenlijk verschil.	1
Bang voor risico geld te verliezen	1
Bank vraagt daar ook geld voor. Banken zullen het niet dienen je te helpen, ze zien alleen klanten/inkomsten. Liever dus via een andere partij of zelf uitzoeken en regelen.	1
Banken stonden aan de basis van de vorige kredietcrisis. Met de hoeveelheid geld die op dit moment wordt bijgedrukt en de 'pakket-beleggingen / obligaties' in failliete landen op dit moment zie ik banken niet als de meest stabiele organisaties om mij te informeren over mijn geld. Transparantie is key in deze.	1
beide zijn niet onafhankelijk.	1
Beleg al via Peaks	1
Beleggen is ook onzeker	1
Beleggen is voor mij iets onbekends. Geen zicht op.	1
Beleggen klinkt als lucht. Ik wil zelf weten wat het is, voordat ik dit door mijn bank/verzekeraar last doen.	1
Beleggen vind ik een risico	1
Beleggen voelt onzeker voor mij	1
ben ik nog niet over uit vanwege hoge transactiekosten vaak	1
daar zou ik eerst meer informatie over willen voor ik beslis	1
Daar zou ik mij eerst in willen verdiepen	1
dan moet dat wel kunnen	1
Dan moet je dat bedrag wel ook maandelijks beschikbaar hebt en dat heb ik niet.	1
Dat hangt meer af van de voorwaarden en kosten dan van het gemak	1
Dat heeft volledig te maken met de kosten en het rendement.	1
Dat is een normale manier van beleggen. Daar moet ik me eerst verder in verdiepen.	1
dat is van allerlei andere factoren afhankelijk, ik ga niet zo maar automatisch een vast bedrag laten beleggen	1
Dat ligt aan de situatie.	1
Dat ligt aan de voorwaarden/tarieven waartegen dat kan en of de beleggingen duurzaam zijn. Ik zou er alleen gebruik van maken als dit beter is dan de beleggingsinstelling waar ik momenteel een rekening heb.	1

Dat ligt er aan welke bank het is, waar geld in geïnvesteerd wordt door de bank.	1
Dat ligt eraan waar mijn geld in belegd wordt en door wie	1
De ene maat zetten wij bijv 2000 euro opzij de andere maand niks wij kijken per keer wzt we opzij willen zetten	1
Dir kan al door automatisch maandelijks een bedrag door te storten naar mijn spaarrekening	1
Dit hangt af van de kosten die hieraan verbonden zijn.	1
Dit hangt geheel af van de voors en tegens die met een dergelijk systeem samenhangen. Denk hierbij aan risico's, rendementen, voorwaarden, etc.	1
eerst meer achtergrond informatie	1
Eerst verder in verdiepen	1
eigenlijk kan ik dat niet omdat ik er geen kennis van heb, het klinkt wel altijd risicovol	1
geen idee	2
Geen idee ligt aan mijn situatie op dat moment	1
geen idee, ik heb geen verstand van deze zaken en wat hierin wijsheid is	1
Geldzaken overlaten aan bank/verzekeraar is een risico	1
Graag zelf de regie over geld	1
Hangt af van de kosten	1
Hangt af van het rendement	1
Hangt een beetje af van het rendement, of dat ik het zelf beter kan investeren in duurzame oplossingen of andere beleggingen.	1
Hangt ervan af waar in belegd zou worden. Ik wil graag duurzaam beleggen	1
Hangt ervanaf hoe veilig het beleggen is en wat de winst is	1
hangt helemaal af van de voorwaarden	1
Hangt van de voorwaarden/rendement af	1
Hangt van kosten en rendement af	1
heeft veel vertrouwen nodig om mijn geld door een bank/verzekeraar te laten beleggen, makkelijker om iets aan te zetten (periodiek geld betalen) dan het te stoppen	1
Het blijft een risico	1
Het een instantie te laten doen kost ook weer geld. Daarnaast is mijn vertrouwen in banken de afgelopen jaren afgenomen. Ze "spelen" met geld en ik vind het absurd hoe hoog de bonussen zijn die zij uitkeren.	1
Het ligt er vooral aan hoe ze het brengen en wat de eventuele voordelen kunnen zijn op de lange termijn.	1
Ik ben niet bekend met beleggen	1
Ik ben niet zo bekend met beleggen	1
Ik ben niet zo'n voorstander van beleggen, slechte ervaring in de familie met beleggen.	1
Ik ben nu voor een huis aan het sparen en als ik dat eenmaal heb dan kijk ik verder	1
Ik bepaal liever zelf wanneer ik een bedrag wil laten beleggen.	1
Ik denk dat het beleggen liever in eigen handen heb dan het uit handen te geven aan een bank die alleen maar aan je wilt verdienen.	1
Ik doe dat al	1
Ik doe dit al via Meesman	1
Ik doe dit nu al via Fitvermogen	1
Ik doe het al. Ik zie geen weerwaarde. Meer rente?	1
Ik heb deze mogelijkheid al.	1
ik heb me hier nog niet voldoende in verdiept om daar een antwoord op te geven.	1
Ik heb mij hier totaal niet in verdiept. Mijn gedachte zijn momenteel: grote banken of verzekeraars kijken echt niet om naar mijn geld, het maakt hun niet zoveel uit of je winst of verlies maakt. Dan kan ik me er beter zelf in verdiepen en het zelf doen. Bovendien hoor je nog dat er zat pensioenfondsen, banken en verzekeraars zijn die in wapenhandel en andere narigheid (mede)beleggen. Daar wil ik niet aan mee doen.	1

Ik heb nu net een huis gekocht, dus nu even niet. Misschien later	1
Ik heb totaal geen zicht op beleggen en doe daar liever niet teveel mee.	1
Ik heb weinig vertrouwen in de bank, zij zijn meer uit op zelf geld verdienen dan op mijn rendement	1
Ik maak er al gebruik van	1
Ik moet eerst geënthousiasmeerd worden voor beleggen	1
Ik schuif zelf vaak en graag met geldpotjes en houd zelf de controle.	1
Ik snap niks van beleggen	1
Ik snap te weinig van beleggen, en ik maak me zorgen dat ik dan geld verlies	1
Ik vertrouw banken niet in de zaken waarin zij beleggen, ik wil dat zelf kunnen kiezen of een partij kiezen die ik vertrouw (die niet een bank is)	1
Ik vertrouw beleggen niet echt, vooral niet in deze tijden.	1
Ik vind dat nog erg vaag. Ik heb het idee dat ik dan gemakkelijk geld kan verliezen. Te weinig zelfcontrole	1
Ik vind rendement en transparantie belangrijker dan het gemak. Ik wil me er wel in verdiepen, dus gemak helpt mij niet, want als het moeilijk is kom ik daar wel overheen.	1
Ik weet er niet genoeg van af	1
Ik weet er niets vanaf	2
Ik weet er te weinig vanaf	3
Ik weet het niet omdat ik niet weet wat de risico's en voorwaarden zijn	1
Ik weet niet of ik de bank daarin vertrouw.	1
Ik weet niet precies wat het is	1
IK WEET NIET WAAR DAT GELD DAN VOOR GEBRUIKT WORD EN WAT HET RISICO IS	1
Ik weet te weinig van beleggen	2
Ik weet te weinig van beleggen af. Het is niet zonder risico's, mijn ouders hebben slechte ervaring	1
Ik wil eerst duidelijk hebben wat de risico's en de opbrengsten zijn	1
ik wil eerst meer info. oa. over risico's, dan kan ik een zinnig antwoord geven	1
Ik wil eerst meer informatie ontvangen wat het precies inhoudt.	1
Ik wil er eerst meer over weten	4
Ik wil liever zelf betalen wanneer ik dat wil, maar zo en zo een bedrag en daarnaast kijken hoeveel nog meer.	1
Ik wil meer informatie hebben en vooral het risico weten.	1
Ik wil risico's weten aangezien ik op het gebied van beleggen nog niet veel weet en ook geld kan verliezen.	1
ik wil zeker weten dat ik niets verlies	1
Ik zou daar eerst meer informatie over willen ontvangen	1
Ik zou eerst goed de risico's en kosten willen weten	1
Ik zou het nu niet weten. Dan zou ik eerst meer informatie willen over het rendement en de risico's	1
Ik zou hier eerst goed geïnformeerd over willen worden	1
Ik zou me daar eerst verder in willen verdiepen omdat beleggen toch wel een groot risico met zich meebrengt	1
Ik zou me er eerst in moeten verdiepen	1
ik zou meer informatie willen hebben over de risico's die meekomen met deze belegging en deze afwegen tegen sparen.	1
Ik zou willen weten waarin het belegt wordt en wat het risico is	1
Ja omdat het voor me gedaan word Nee omdat ik geen overzicht heb	1
Kan niet sparen	1
Klinkt aantrekkelijk maar ik weet niet hoe dat allemaal werkt en wat het doet met mijn geld.	1
kosten in laten beleggen en twijfels over de beleggingen	1
Lage drempel, geen omkijken naar, maar ook geen invloed op de bedrijven waarin wordt belegd.	1
lage rente	1

ligt aan de inleg en verwacht rendement	1
Ligt aan de risico's	1
Ligt aan de voorwaarden en risico's	1
Ligt aan voorwaarden product, waarin belegd wordt en of ik het durf te vertrouwen.	1
Ligt eraan hoe en wat	1
Ligt eraan of het voordeliger/beter is dan de huidige fondsenbeheerder RObeco	1
Ligt eraan wat het is	1
Ligt erg aan de bijbehorende risico's en voorwaarden	1
Ligt volledig aan de spelregels en de risico's	1
Mogelijk om steeds een klein bedrag in te leggen	1
Niet over nagedacht	1
nog geen idee	1
Nog niet eerder over nagedacht, dus ik weet het nog niet.	1
Nog niet voldoende in verdiept	1
Omdat ik bij een bank zit, waarvan ik eigenlijk weet dat die niet duurzaam is en ik wil mijn geld wel beleggen in duurzaamheid. Eigenlijk zou ik wel willen overstappen van bank, maar dat is er nog niet van gekomen.	1
Omdat ik hier geen verstand van heb, weet ik niet of ik dit moet doen	1
Omdat ik niet weet waar ze in beleggen en dus kans heb om de inleg kwijt te raken	1
Onbekende informatie en is de informatie wel echt onafhankelijk.	1
Risico's	2
Spannend	1
Te weinig kennis en achtergrondinformatie hierover	1
Te weinig kennis over	1
Te weinig kennis van de risico's van beleggen	1
Totaal geen verstand can	1
verdiep mij zelf in beleggen, wil er ook controle op houden	1
Vind de risico van beleggen vrij groot	1
Vind het ingewikkeld	1
We hebben ent een huis gekocht, het is even afwachten wat er maandelijks onder aan de streep overblijft.	1
Weet ik niet	2
Wil ik zelf bepalen, soms meer als het kan	1
winst, risico, beschikking over geld	1
Zelf een mening over. Zou het advies misschien wel meenemen.	1
Zet zelf maandelijks wat op zij	1
zonder risico	1
zou ik eerst meer info willen over risico's	1
zou me er eerst in willen verdiepen	1

waarschijnlijk niet	aantal
Als ik geld beleg is dat voor de lange termijn (10+ jaar). Ik beleg ook alleen geld dat ik zeker kan missen. Ik room het geld maandelijks af en stort dat om en om op een spaarrekening en belegging, maar het bedrag verschilt per maand.	1
Bang om geld kwijt te raken met beleggen	1
Bang om inleg te verliezen	1
Banken rekenen daar hoge kosten voor	1

Beleggen brengt risico's met zich. Ik heb een koophuis. Als ik mijn woning boetevrij aflos, weet ik zeker dat ik 2,4% (rentepercentage) rendement haal. Met beleggen kan dat ook gebeuren maar het kan ook verkeerd gaan.	1
Beleggen geeft voor mij onzekerheid	1
Beleggen is altijd onzeker, alleen beleggen met geld dat je over hebt	1
Beleggen is een risico	1
beleggen is voor mij onbekend en er zit een risico aan die ik niet wil lopen	1
Beleggen kent risico's, ik wil dan zeker weten dat ik er minimaal m'n inleg voor terugkrijg en elk moment eruit kan stappen!	1
Beleggen via een bank heb ik mijn twijfels bij. Ik heb liever zelf keuze in waar ik in beleg en of dit past bij mijn idealen.	1
Beleggen zou voor mij momenteel te veel risico zijn	1
Ben geen fan van beleggen.	1
Daar houd ik op dit moment niet voldoende geld voor over. Gezien mijn inkomen en mijn vaste lasten	1
Dat bekijk ik zelf wel	1
Dat kan ik zelf ook organiseren, dan doe ik het liever zelf waardoor ik er meer grip op heb.	1
De ene maand heb je net iets meer nodig dan de andere	1
De services zijn te duur, dat gaat ten koste van mijn rendement	1
Dit kan al bij mijn bank	1
Een tussenpartij zal er altijd aan moeten verdienen. Daarnaast leg je voor bijvoorbeeld pensioen je voor (zeer) lange tijd vast aan een partij en is tussentijds wijzigen dus lastig.	1
Er gelden restricties op beleggen vanuit mijn werkgever	1
Er zit een risico aan beleggen. En het geld wordt soms gebruikt voor organisaties waar ik niet achter sta.	1
Er zit een risico aan.	1
Geen behoefte aan.	1
Geen geld voor nu, kan soms geen eten kopen	1
Geen interesse / Onvoldoende informatie over het beleggen van een bedrag door bank of verzekeraar	1
Geen intrresse in beleggen	1
Geen vermogen om dit risico te nemen	1
heb er geen vertrouwen in	1
heb me er nooit in verdiept	1
Heb zoiets liever zelf in de hand	1
Het bedrag zal soms variëren en soms zal ik een maandje overslaan als het even tegenzit, dus wil dit dan zelf in handen houden.	1
Het hangt ervan af wat de fee en andere kosten zijn. Bonus doe ik wel vaak aan mee, maar haal daarna vaak mijn geld er weer uit.	1
Het is per per maand kijken wat we over houden	1
Het is te risicovol	1
Hier zijn kosten aan verbonden. Zelf kan ik het goedkoper	1
ik beheer het liever zelf	1
Ik beheer liever mijn eigen bankzaken, geef het liever nieg uit handen.	1
Ik beheer/bepaal dit liever zelf	1
Ik beleg al elke maand een vast bedrag	1
ik beleg liever zelf	2
ik beleg liever zelf in door mijzelf geselecteerde producten	1
Ik beleg zelf	1
Ik ben mijn vertrouwen in banken z.g.a. kwijt	1

Ik ben zelf in staat om geld op zij te zetten. Wellicht is het wel een handig functionaliteit voor mensen die daar meer moeite mee hebben.	1
Ik doe het liever op mijn eigen tempo en eigen manier	1
Ik doe het nu zelf al, heeft geen toegevoegde waarde	1
Ik heb geen goed gevoel bij beleggen	1
Ik heb geen heel regelmatig inkomen	1
Ik heb geen vertrouwen in een bank of verzekeraar	1
Ik heb geen vertrouwen in beleggen	1
Ik heb graag zelf de touwtjes in handen en wil zelf beslissen wat ik elke maand zou inleggen	1
Ik heb het liever zelf in de hand en banken zijn gebonden aan traditionele beleggingsvormen wat in de huidige tijd te beperkt is	1
ik heb het liever zelf in de hand, daar mijn inkomen en uitgaven weleens verschillen	1
Ik heb liever zelf grip op mijn geld. Ik vertrouw de bank niet zo, die moet er ook aan verdienen en dat gaat dus ten koste van mijn opbrengst.	1
ik hou meer van zekerheid dan van risico nemen	1
Ik houd het liever in eigen beheer.	1
Ik houd zelf de controle	1
Ik kan dit al via de bank doen, maar door de wisselende financiële situatie waarin ik mij bevind is dit bijna onmogelijk.	1
Ik kan het ook zelf, houd het liever in eigen hand	1
Ik kies liever zelf de momenten waarop ik geld inleg, en dan bij voorkeur in 1x wat meer, dan vaker kleine beetjes	1
Ik laat het graag aan mijn man over.	1
Ik ontdek door deze vragenlijst dat ik echt heel slecht eigenlijk weet wat opties zijn en ik naief vertrouwd op wat er door het land voor me geregeld wordt. Ik vind geld beleggen denk ik eng en zou er het liefste niet echt over na willen denken of mee bezig willen zijn, in de angst het te verliezen. Beetje irrationeel misschien, maar ik denk dat ik daarom het lekker negeer en dus vermijd.	1
Ik vind beleggen erg risicovol	1
Ik vind beleggen onbetrouwbaar.	1
ik vind beleggen te onzeker	1
Ik vind de risico's vaak te groot	1
ik vind het leuk	1
Ik vind het leuker en meer rendabel om het zelf te doen	1
ik vind het risico dat je neemt met beleggen te groot	1
ik vindt automatisch geld wegzetten geen fijn gevoel, dat doe ik liever onder eigen beheer (sparen via spaarrekening). Wel ben ik geïnteresseerd 1x een groter bedrag weg te zetten/investeren/beleggen en kijken wat dat doet, evt kan dat op termijn dan meer worden.	1
Ik weet er te weinig van. Dus als ik snel en makkelijk inzicht krijg in wat het betekent. Dan zou het kunnen.	1
Ik weet niet of ik dit bij de bank wil doen	1
Ik weet niks van beleggen	1
Ik weet te weinig over beleggen en het lijkt mij risicovol en overbodig	1
Ik wil graag absolute zekerheid met wat er met m'n geld gebeurt. Ik stop het ook graag in mn woning	1
Ik wil het in eigen hand houden. Dit gaat mij/ ons nu ook goed af.	1
Ik wil me eerst meer verdiepen in beleggen, het voelt erg risicovol.	1
ik wil met een uitkering geen onzekerheid erbij van beleggen/inkomsten	1
ik wil niet beleggen	1
Ik wil weten wat ik waarin beleg, risico inschatting maken en impact op de wereld inschatten (duurzaam, gericht op wereldwijde ontwikkeling)	1

Ik wil zelf de controle houden	1
Ik wil zelf de regie houden	1
Ik zou meer willen weten over waar ze in beleggen. Banken hebben wat betreft beleggen en sparen niet een heel goed imago.	1
In de huidige onzekere tijden verwacht ik niet dat beleggingen zomaar winst oplevert. Als ik kijk naar hoe pensioenfondsen geld beleggen en dat dat alleen maar verlies oplevert heb ik er weinig vertrouwen in.	1
Ivm onvoorziene kosten	1
Je zit dan vast aan het product, ik mis de vrijheid	1
Kosten van de bank zijn hoger	1
Ligt heel erg aan de instantie. In het algemeen heb ik weinig vertrouwen in grote instanties, en beheer ik financiële doelen liever zelf of (in de toekomst) met een kleinere partij.	1
Mijn ouders hebben geld voor mij en mijn broertje door de bank laten beleggen gedurende 18 jaar en er is minder geld over dan ingelegd.	1
momenteel geen interesse in beleggen	1
niet nodig	1
Niet voldoende inkomen, mijn inkomen is precies goed om rond te komen, hoef niet meer inkomen	1
Omdat ik beleggen liever zelf wel doen. Mijn vertrouwen in banken en met name verzekeraars is bijzonder laag	1
Omdat ik dat al doe.	1
Omdat ik het geld op redelijk korte termijn wel inzetten bij de aankoop van een huis	1
Op dit moment ben ik eerst een aardig bedrag aan het sparen, heb nog niet geld "over" om mee te beleggen	1
Op dit moment loop ik liever geen risico met mijn geld	1
risico	2
risico dat beleggen met zich mee brengt.	1
Risico's van beleggen: liever geld steken in een zeker doel zoals het extra aflossen van hypotheek lasten. En banken beleggen/investeren vaak in doelen en organisaties waar ik niet achter sta (met grote klimaat impact, slechte mensenrechten etc.)	1
te riskant	1
Variabel bedrag per maand	1
Vast is geen prettige gedachte	1
Verdiep mij liever zelf en maak op basis daarvan keuzes, al heb ik wel een peaks account	1
Vind ik risicovol	1
Voor nu is een huis het belangrijkste. Later komt beleggen etc wel	1
Waarom automatisch? Ik wil zelf bepalen wat ik wil beleggen. Vooral met lijfrentes is dat een probleem omdat zij geen rekening houden met jouw jaarruimte.	1
Waarschijnlijk niet omdat ik zelf de discipline heb om dit te doen	1
We hebben die opties al besproken met de bank.	1
Wil dit per keer zelf willen bepalen	1
Wil er niet aan vast zitten	1
Wil het zelf in de hand hebben	1
wil ik zelf kunnen bepalen, per maand andere uitgaven	1
Wil niet beleggen	1
Wil niet vastzitten hieraan	1
Wil zelf de vrijheid houden om dat te doen wanneer ik dat verstandig acht	1
Wil zelf het geschikte moment voor inleggen bepalen	1
Zelf voldoende kennis over	1
zelf willen bepalen	1
Zijn risico's aan verbonden	1

zeker niet	aantal
Als ik wil gokken ga ik wel naar het casino (zelfstandige beleggers verliezen alleen (gamestop))	1
Automatisch is nummerwerk, ik zie niet de toegevoegde waarde. Ik wil op de juiste momenten instappen en verkopen en hier advies over krijgen.	1
Bank roomt marge af die ten koste gaat van je rendement; is ook niet nodig want met een beetje kennis is het zelf doen erg simpel	1
Banken en verzekeraars rekenen hiervoor torenhoge kosten in vergelijking met online aanbieders.	1
beleggen is in feite gokken onder een sjieke naam, no thank you!	1
Dan moeten zij er ook weer aan verdienen. Doe dat liever zelf	1
De enige die er beter van wordt is de bank zelf.	1
De uitgaven verschillen per maand, waardoor ik niet elke maand hetzelfde bedrag opzij kan zetten. Soms ook niks.	1
Fraudegevoelig enzo. Of dat zo'n computer word gehackt.	1
Geen behoefte aan	1
Geen interesse in beleggen	2
Geen vertrouwen	1
Heb geen vaste bedragen over, hou liever zelf de controle	1
Heb geen vertrouwen in beleggen	1
Heb niet veel geld	1
heb niks met beleggen	1
Het is goedkoper zonder dat er een bank/verzekeraar tussen zit.	1
Ik beleg liever niet omdat ik het geld dat ik nu heb ook nu nodig heb en omdat ik bang ben dat ik uiteindelijk financieel slechter wordt van een belegging.	1
ik beleg niet en wil dit ook niet	1
Ik bepaal liever zelf wanneer ik een bepaald bedrag uitgeef aan beleggen.	1
Ik hou niet van beleggen	1
Ik hou niet van het inherente risico van beleggen en speel liever op zeker	1
Ik kan op het moment geen geld missen, door onverwachte medische rekeningen moet ik snel bij mijn geld kunnen zodat de rekeningen betaald kunnen worden	1
Ik speel liever zulke dingen op safe	1
Ik vind beleggen te risicovol. Als je gewoon normaal omgaat met je uitgaven, kun je iedere maand sparen. Dat is beter en zekerder.	1
Ik vind beleggen teveel gedoe. Er kan zoveel mis gaan en je moet je er echt heel goed in verdiepen.	1
ik wil dit zelf doen	1
Ik wil flexibel blijven.	1
Ik wil het maandelijks zelf bepalen	1
Ik wil niet automatisch geld beleggen, ik kies zelf wel hoeveel en wanneer ik beleg.	1
ik wil niet beleggen	4
Ik wil zekerheid	1
Ik wil zelf de keuze maken iedere maand hoeveel ik spaar en hoeveel ik uitgeef.	1
Ik wil zelf de regie houden	1
Mijn ouders hebben vroeger belegd en in de crisis een grote som geld verloren. Dat laat ik mij niet gebeuren. Daarom zal ik niet beleggen.	1
Nee geen vertrouwen	1
Omdat ik dit nu al doe bij een bank op een hele goedkope manier, dus ik heb geen behoefte aan een andere partij die dit doet - hoogstwaarschijnlijk niet goedkoper dan mijn huidige omstandigheden.	1

Omdat ik zelf wil beslissen over mijn geld. In verzekeraars heb ik niet zoveel vertrouwen, dus daar gaat mijn voorkeur niet naar uit.	1
Risico	1
Risico van beleggen wil ik niet nemen.	1
spaar liever op de momenten dat het uitkomt	1
Te duur	1
Teveel risico bij beleggen	1
Toen ik begon met beleggen kon ik al kiezen om automatisch of zelf te beleggen. Ik heb er toen bewust voor gekozen om het zelf te leren. Daarnaast is automatisch beleggen weinig transparant en daardoor zijn de risico's die je loopt niet altijd duidelijk. Zelf beleggen geeft mij de ruimte om mijn eigen onderzoek te doen en zelf te bepalen hoeveel risico ik neem.	1
Vind het te ingewikkeld en geen zin om me erin te verdiepen.	1
wil er zelf over kunnen beschikken	1
wil het zelf in de hand hebben	1
Wil zelf de controle houden	3
Zulke instanties zijn alleen geïnteresseerd in hun eigen gewin.	1

Bijlage 21

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

26. Heeft u een studieschuld?

ja, mijn totale studieschuld bedraagt ongeveer € ...	aantal
600	1
700	1
1000	2
1500	1
2000	2
2500	2
2600	1
3000	3
3500	1
4000	3
4500	1
5000	4
5100	1
5500	1
5600	1
5680	1
6000	5
6500	2
7000	2
7500	2
7999	1
8000	7
9000	2
9500	1
10000	10
11000	3
12000	1
12500	2
13000	3
13500	1
14000	1
15000	8
16000	2
17000	4
17225	1
17500	1
18000	1
18500	1

18813	1
19000	2
20000	9
21000	1
22000	1
24000	1
25000	8
27000	1
29000	1
30000	4
33000	2
35000	3
36000	1
37300	1
38000	1
39500	1
40000	5
43000	1
45000	1
46000	1
50000	7
53000	1
55000	2
60000	1
70000	1
75000	1
gemiddelde	€ 19.398,06

Bijlage 22

N.B. Onderstaande opmerkingen zijn een letterlijke weergave van de reacties van de respondent en kunnen dus foutieve spelling of grammatica bevatten.

Indien u nog opmerkingen heeft over het onderwerp van deze vragenlijst, kunt u daarvoor de ruimte hieronder gebruiken.

Bij de uitgaven was me niet duidelijk of dit de uitgaven van het huishouden of alleen van mij betreft
bij deze vragenlijst is het lastige dat mijn man degene is die financieel sterk onderlegd is, en ik laat de financiën grotendeels aan hem over. De vragen of ik mij verdiep in beleggen en sparen etc zijn dus niet echt van toepassing.
De reden dat mijn uitgavepatroon is veranderd is niet corona maar het verbreken van mijn relatie en als gevolg een nieuwe woning
De vragen zijn lastig in te vullen omdat ze te algemeen zijn. Bijv. de vraag over welke middelen ik heb als ik met pensioen ga. Bedoelen jullie dan welke middelen ik zou hebben als mijn situatie blijft zoals die nu is, of wat ik verwacht over 40 jaar te hebben? Ik heb momenteel geen koopwoning maar ik ben wel van plan om ergens de komende 40 jaar een huis te kopen, waar wordt dan op gedoeld? Of de vraag over of ik zou overwegen te beleggen via mijn bank als ze dat aanbieden. Dat is toch van heel veel factoren afhankelijk? En wat als mijn bank dit al aanbiedt?
Enkele vragen waren wat generiek, hadden wat meer afgebakend kunnen worden.
Er lijkt vanuit te worden gegaan dat je óf al met financiën bezig bent, of nog helemaal onwetend bent... het leven is niet zwart wit. Ook bijv die laatste vraag: Ik geef nu minder uit dan vorig jaar, omdat ik ivm verhuizing dubbele lasten had, en nu niet meer.
erg leuk onderzoek
fijne vragenlijst. Laat je ook even nadenken over de situatie.
Had gehoopt op links naar meer informatie over deze onderwerpen
Het was lastig invullen omdat wij tijdelijk bij mijn ouders wonen omdat we een huis hebben gekocht waar we nog niet in kunnen. Ik heb bij de vaste lasten het bedrag ingevuld dat we kwijt zullen zijn als we in ons huis wonen (over 2 maanden)
Ik denk dat voor een goed overzicht van financiële keuzes en overwegingen (als dat het doel is van de vragenlijst) er nog wel meer persoonlijke factoren belangrijk zijn om te weten, zoals huur/hypotheek, gezinssamenstelling, type contract etc.
Ik geef meer uit, omdat ik nu samenwoon en geregistreerd partnerschap heb. Anders was dit hetzelfde gebleven
Ik zou graag willen weten wat jullie gaan doen met de uitkomsten! Dat is wel interessant. Ik hoop dat de uitkomsten van het onderzoek er inderdaad voor zorgen dat de financiële situatie van jongvolwassenen gaat verbeteren.
Interessant onderwerp
Slechte vragen en antwoordopties. Kom me in veel antwoorden niet vinden
Verdiensten zijn bruto nog net modaal. Tegen beneden modaal aan.

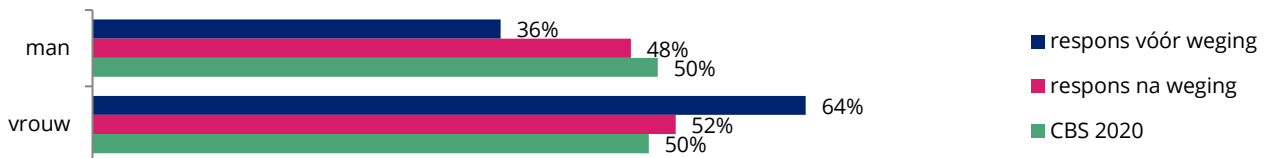
Bijlage 23

N.B. In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.

Hieronder worden de achtergrondkenmerken van de respondenten vóór en na weging weergegeven ten opzichte van de percentages in de daadwerkelijke populatie Nederlanders van 25 t/m 35 jaar. De weergegeven percentages van de daadwerkelijke populatie zijn afkomstig van de zogenoemde "Gouden Standaard". Dit is een ijkingsinstrument dat speciaal ontwikkeld is door de MOA in samenwerking met het CBS.

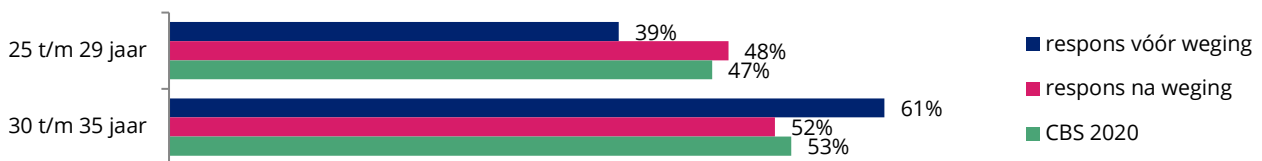
Geslacht

	respons vóór weging	respons na weging	CBS 2020
man	36%	48%	50%
vrouw	64%	52%	50%
totaal	100%	100%	100%

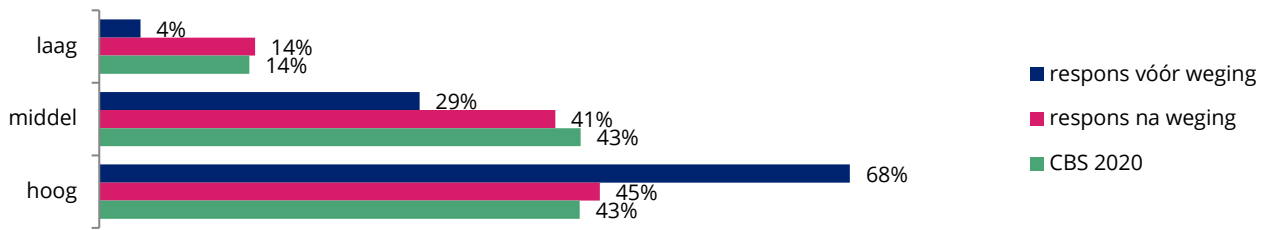
Leeftijd

	respons vóór weging	respons na weging	CBS 2020
25 t/m 29 jaar	39%	48%	47%
30 t/m 35 jaar	61%	52%	53%
totaal	100%	100%	100%

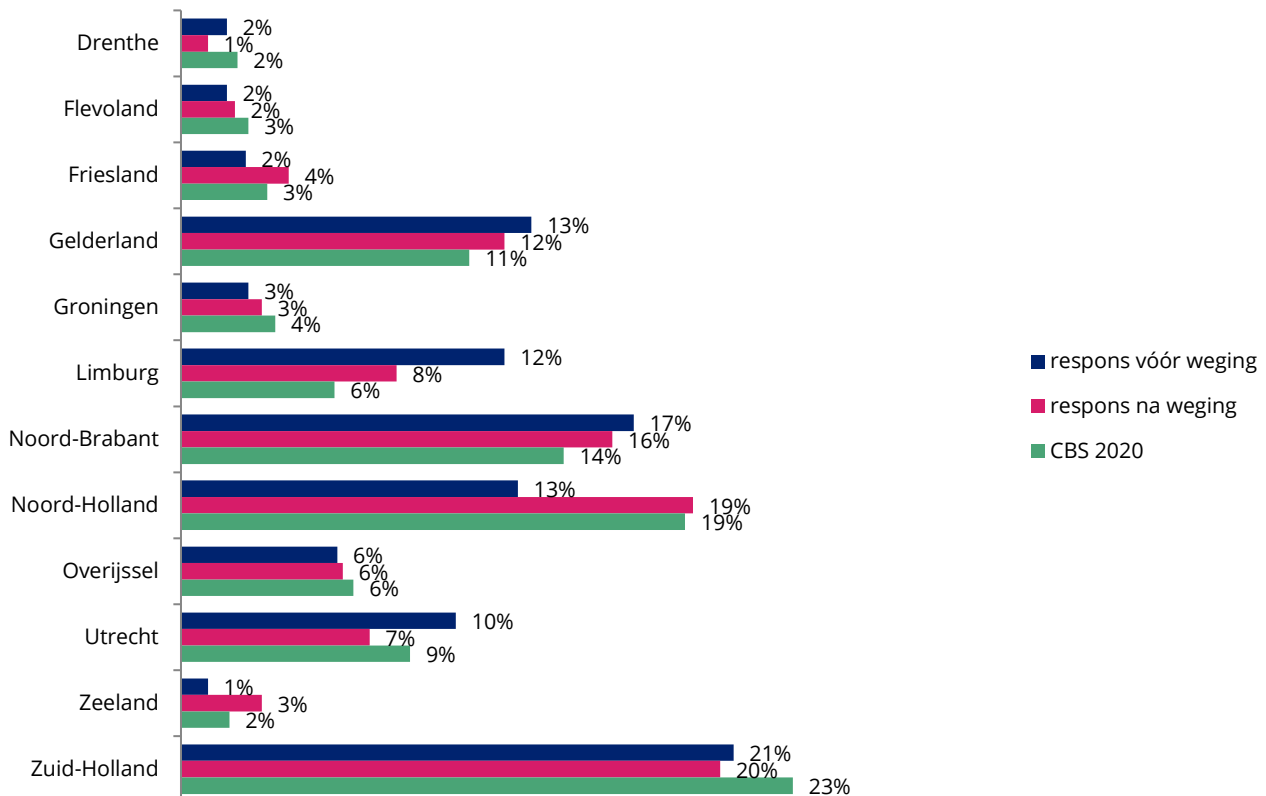
Opleidingsniveau

	respons vóór weging	respons na weging	CBS 2020
laag (lagere school, vmbo, lbo, etc.)	4%	14%	14%
middel (havo, vwo, mbo, etc.)	29%	41%	43%
hoog (hbo, universiteit)	68%	45%	43%
totaal	100%	100%	100%

Provincie

	respons vóór weging	respons na weging	CBS 2020
Drenthe	2%	1%	2%
Flevoland	2%	2%	3%
Friesland	2%	4%	3%
Gelderland	13%	12%	11%
Groningen	3%	3%	4%
Limburg	12%	8%	6%
Noord-Brabant	17%	16%	14%
Noord-Holland	13%	19%	19%
Overijssel	6%	6%	6%
Utrecht	10%	7%	9%
Zeeland	1%	3%	2%
Zuid-Holland	21%	20%	23%
 totaal 	100%	100%	100%

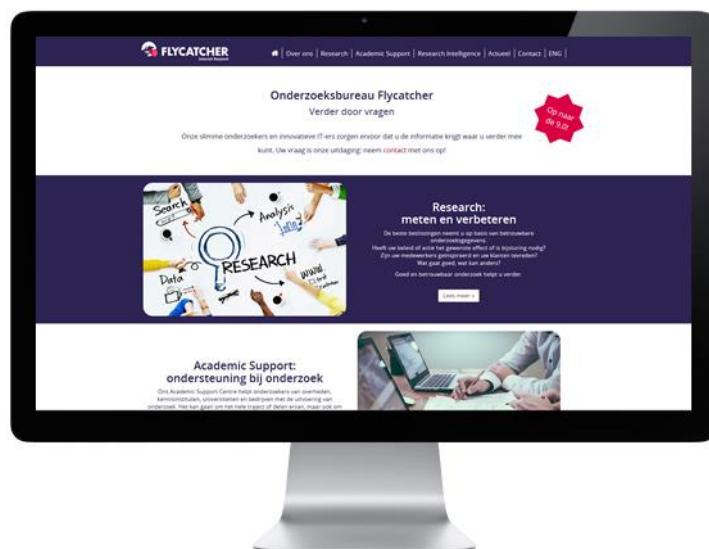
Over Flycatcher

Onderzoeksbureau Flycatcher is in 2000 ontstaan als spin-off van de Universiteit Maastricht. Inmiddels is Flycatcher uitgegroeid tot een middelgroot onderzoeksbureau met een enthousiast team van academisch geschoolde onderzoekers en innovatieve IT-specialisten. Het uitgangspunt is dat onderzoek aantoonbaar moet bijdragen aan het nemen van de juiste beslissingen op basis van betrouwbare, compacte en beleidsrelevante informatie. In onze visie zijn kennis en inzicht onmiskenbare succesfactoren voor alle organisaties, zowel profit als non-profit.

We zijn actief in diverse sectoren en bestrijken een breed onderzoeksveld van evaluatie-onderzoek en werkbelevingsonderzoek tot communicatie-onderzoek en klanttevredenheidsonderzoek. Voor elke vraag zoeken we naar de beste oplossing waar onze opdrachtgevers verder mee kunnen.

Wij zijn lid van de MOA en van de wereldwijde branchevereniging van onderzoeksbureaus ESOMAR. Verder zijn we kennispartner van de Stichting INK en VNG Realisatie en sponsoren wij de NPSO (Nederlandstalig Platform voor Survey Onderzoek).

Wij hanteren hoge normen als het gaat om de bescherming van privacy. Wij onderschrijven de Integriteitscode van de MOA en hanteren de 10 regels uit de Fair Data Privacy Code. Tevens zijn wij in het bezit van de kwaliteitskeurmerken ISO 20252, ISO 14001 en ISO 27001. Dit onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van deze keurmerken.

Meer informatie: www.flycatcher.eu

FLYCATCHER
Internet Research

Verder door
vragen

www.flycatcher.eu